

Satu Herukka, Sirpa Limma

KODIN, KOULUN JA VERKOSTOJEN YHTEISTYÖLLÄ SAAVUTETAAN LASTEN JA NUORTEN HYVÄÄ OLOA

Vanhempien kokemuksia koulun ja verkostojen kanssa tehtävästä yhteistyöstä

KODIN, KOULUN JA VERKOSTOJEN YHTEISTYÖLLÄ SAAVUTETAAN LASTEN JA NUORTEN HYVÄÄ OLOA

Vanhempien kokemuksia koulun ja verkostojen kanssa tehtävästä yhteistyöstä

Satu Herukka
Sirpa Limma
Opinnäytetyö
Syksy 2014
Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden kehittäminen ja johtamisen koulutusohjelma

Tekijät: Herukka Satu & Limma Sirpa

Opinnäytetyön nimi: **Kodin, koulun ja verkostojen yhteistyöllä saavutetaan lasten ja nuorten hyvää oloa.** Vanhempien kokemuksia koulun ja verkostojen kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Työn ohjaajat: Yliopettaja TtT Koivisto Kaisa & Lehtori TtM Suua Pirkko

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2014

Sivumäärä: 71+4 liitesivua

Oulun ammattikorkeakoulun sote-yksikkö sekä Kempeleen kunnan peruskoulut ovat tehneet yhteistyötä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi vuodesta 1993. Kouluyhteistyön hankkeen tavoitteena on löytää koulu yhteistyössä keinoja tukea lapsen ja nuoren vahvuuksia sekä kehittää kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittäminen on tärkeää mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyssä.

Tämän tutkimus- ja kehittämistyön tarkoituksena oli kuvata vanhempien kokemuksia yhteistyöstä koulun ja viranomaisverkostojen kanssa. Kokemustietoa voidaan hyödyntää kodin ja koulun yhteistyön kehittämisessä. Tutkimus oli laadullinen tutkimus. Aineistonkeruumenetelminä olivat kysely ja ryhmäkeskustelu Learning cafe-menetelmää käyttäen. Kyselyyn ja Learning cafe-vanhempainilta osallistui kahdelta koululta yhteensä 30 vastaajaa. Analyysimenetelmänä oli aineistolähtöinen induktiivinen sisällönanalyysi.

Tämä tutkimus toi esille vanhempien kokemuksia koulun, kodin ja verkostojen välisestä yhteistyöstä. Yhteistyöhön liittyen nousi esille yhteistyötä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Edistävinä tekijöinä vanhemmat kuvasivat vanhempien, lapsen ja nuoren hyvän kohtaamisen ja riittävät resurssit. Hyvään kohtamiseen kuului toimiva vuorovaikutus, osallisuus ja kasvatuskumppanuus sekä voimavarakeskeisyys. Riittävinä resursseina vanhemmat kuvasivat hyvät toimintapuitteet ja –tavat. Yhteistyötä estävinä seikkoina vanhemmat kuvasivat kohtaamiseen liittyvät vaikeudet ja puutteet resursseissa. Vanhemmat kuvasivat kohtaamiseen liittyviä vaikeuksia vuorovaikutukseen, kasvatuskumppanuuteen ja osallisuuteen liittyen. Vanhemmat kuvasivat resursseiden puutteita toimintapuitteiden, toimintatavoissa olevien puutteiden, verkostotyössä olevien puutteiden sekä työntekijän ominaisuuksien kautta. Lisäksi vanhemmat esittivät toiveita siitä, miten yhteistyötä voidaan kehittää tulevaisuudessa. Vanhemmat kuvasivat tulevaisuuden yhteistyöhön liittyviä toiveita vuorovaikutukseen, koulun henkilökuntaan ja koulun toimintakulttuuriin sekä uusiin tulevaisuuden visioihin liittyen.

Vanhemmilta saatu tieto antaa rakennusaineita kodin, koulun ja muiden verkostojen kanssa tehtävään yhteistyöhön. Tutkimustulosten pohjalta tunnistetaan toimivat yhteistyökäytännöt ja pystytään jatkossa kehittämään ongelmakohtia toimivammaksi yhteistyöksi kodin, koulun ja verkostojen välillä.

Asiasanat: hyvinvointi, mielenterveys, suojaavat tekijät, kasvatuskumppanuus, dialogisuus, osallisuus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Development and Management of Health and Social Care

Authors: Herukka Satu & Limma Sirpa

Title of thesis: **Cooperation of the home, school and networks builds up the wellbeing of children and adolescents.** Parents' experiences about the cooperation with the school and networks.

Supervisors: Yliopettaja TtT Koivisto Kaisa & Lehtori TtM Suua Pirkko

Term and year of completion: Autumn 2014 Number of pages:

71 + 4

Oulu University of Applied Sciences and the Elementary schools of the municipality of Kempele have been doing cooperation to promote children's, adolescents' and families' wellbeing since 1993. The goal of the School wellbeing- project is to find tools to support children's and adolescents' strengths and to develop the cooperation of the home and school. Developing the wellbeing is important in preventing the children's and adolescents' mental problems.

The purpose of this research and development study is to describe the experiences of the parents about the cooperation with the school and public authority network. The knowledge of the experiences can be used to improve the cooperation of the home and school. This was qualitative study. Material collecting method was inquiry and Learning café. All together there were 30 respondents to both inquiry and Learning café. Analyzing method was material based inductive content analysis.

This study brings out parents' experiences about the cooperation of the school, home and network. In this study parents described things that promote and prevent cooperation. Things that promote cooperation were a good way of meeting the children and adolescents and enough resources. These included functioning interaction, involvement, partnership of the parenting and strength centered point of view. Enough resources were good operational environment and course of action. Parents described that difficulties in meeting and lack of resources prevent the cooperation. Difficulties in meeting included problems in interaction, parental partnership and participation. Parents described that the lack of resources were lack of spaces and course of action but also shortage on network process and employee's qualities. Also parents put together their wishes how the cooperation should be improved in the future. Parents described wishes concerning interaction, school personnel and school working environment and also the new visions of the future.

The information gathered from the parents gives tools to build up the cooperation of the home, school and other networks. As the results of this study the functioning cooperation policies are recognized and in the future the difficulties can be developed.

Keywords: wellbeing, mental health, protective factors, parental partnership, dialog, involment

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
OULUN AMMATTIKORKEAKOULU	3
OULU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES	4
1 JOHDANTO	7
2 KODIN, KOULUN JA VERKOSTOJEN VÄLISELLÄ YHTEISTYÖLLÄ EDISTETÄÄN LAPSEN JA NUOREN HYVINVOINTIA	9
2.1 Lapsen, nuoren ja perheen hyvinvointi	9
2.2 Mielensterveys ja mielensterveyden edistäminen osana hyvinvointia	12
2.3 Lapsen ja nuoren kasvua ja mielensterveyttä suojaavat tekijät	14
2.4 Kasvatuskumppanuus vanhempien ja koulun, verkostojen välisessä yhteistyössä	15
2.5 Dialogisen vuorovaikutuksen kautta todelliseen kasvatuskumppanuuteen	17
2.6 Osallisuus kodin ja koulun sekä verkostojen välisessä yhteistyössä	19
2.7 Lasten, nuorten ja perheiden sekä työntekijöiden että verkostojen väliseen kohtaamiseen liittyviä tutkimuksia	22
3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET	26
4 TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISTYÖN SUORITTAMINEN	27
4.1 Tutkimus- ja kehittämistyöhön liittyvä metodologia	29
4.2 Tutkimus- ja kehittämistyöhön osallistujat	29
4.3 Kysely ja Learning cafe aineistonkeruumenetelminä	30
4.4 Aineiston analyysi	32
5 VANHEMPIEN KOKEMUKSIA KOULUN JA VIRANOMAISVERKOSTOJEN KANSSA TEHTÄVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ LASTEN HYVINVOINNIN LISÄÄMISEKSI	37
5.1 Yhteistyötä edistävät tekijät	38
5.2 Yhteistyötä vaikeuttavat tekijät	41
5.3 Toiveita tulevaisuuden yhteistyöhön	45
6 TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELUA AIKAISEMPIIN TUTKIMUKSIIN JA KIRJALLISUUTEEN LIITTYEN	49
6.1 Yhteistyötä edistävät tekijät	49
6.2 Yhteistyötä vaikeuttavat tekijät	53
6.3 Toiveita tulevaisuuden yhteistyöhön	55

6.4	Tutkimus- ja kehittämistyön prosessin ja tulosten arviointia	57
7	POHDINTA	58
7.1	Tutkimuksen eettiset kysymykset	58
7.2	Tutkimuksen luotettavuus	59
7.3	Omat oppimiskokemukset tutkimuksesta ja kehittämistehtävästä	60
7.4	Johtopäätökset ja uudet tutkimus- ja kehittämissuositukset	61
	LÄHTEET	64
	LIITTEET	72

1 JOHDANTO

Suomessa on tehty monenlaisia tutkimuksia, projekteja ja hankkeita lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyen. Nuorten hyvinvointi suomessa -tutkimuksen mukaan nuoret voivat pääasiassa hyvin. Suhteet vanhempiin ovat myönteiset. Koulun työolot ja ilmapiiri ovat parantuneet. Nuorten mielestä koulun terveydenhoitajan, lääkärin, kuraattorin ja psykologin vastaanotolle pääsy oli helpottunut. (Luopa, Kivimäki, Matikka, Vilkki, Jokela, Laukkarinen & Paananen, 2014, 3; Mustonen, Huurre, Kiviruusu, Berg, Aro & Marttunen, 2013, 4)

Lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kouluissa nähdään tapahtuvan nykyisin moniammatillisena yhteistyönä. Opettajien rinnalla työskentelee oppilashuollon ja erityispalveluiden henkilökuntaa. Erityistä huomiota kiinnitetään myös kodin ja koulun yhteistyöhön. Yhteistä haastetta tuo toimijoiden välille kodin, koulun, useiden ammattiryhmien sekä useiden hallintoalueiden yhteistyön yhteen sovittaminen. Yhteistyössä tulisi edistää yksittäisen oppilaan ja hänen kouluyhteisönsä hyvinvointia. (Rimpelä, Kuusela, Rigoff, Saaristo & Wiss, 2008, 4)

Lasten ja nuorten hyvinvointia tulee tarkastella kaikissa kehitysympäristöissä joissa lapsi elää ja kasvaa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Kansallisessa syntymäkohortti 1987 – tutkimuksessa on havaittu, että hyvinvoinnin tukeminen tulisi aloittaa varhain, koska yhteiskuntaan kiinnittyminen alkaa syntyessä. (Paananen, Ristikari, Merikukka, Rämö & Gissler, 2012, 3)

Vanhempien kokemukset ja ajatukset yhteistyöstä koulun ja verkostojen kanssa ovat vahvasti yhteydessä yhteiskunnalliseen todellisuuteen erilaisten perheiden, kulttuurin ja lähtökohtien kautta. Yhteiskunnan lait ja asetukset ottavat kantaa vanhempien kanssa tehtävälle yhteistyölle ja määrittelevät myös sitä, miten merkityksellisenä asiana yhteistyötä pidämme. Vanhempien osallistuminen yhteistyön kehittämiseen auttaa työntekijöitä löytämään kohtaamista ja vuorovaikutusta edistäviä keinoja.

Oamkin sote yksikön, Kempeleen ja Oulun kouluhyvinvointi – hankkeiden tavoitteena on löytää koulu yhteisössä keinoja tukea lapsen ja nuoren yksilökohtaisia vahvuuksia. Edelleen pyritään kehittämään kodin ja koulun välistä yhteistyötä tavoitteena lapsen ja nuoren hyvinvoinnin toteutuminen koulu yhteisössä parhaalla mahdollisella tavalla. Tavoitteena on myös, että nuoret ja lapset kokisivat koulu yhteisön turvalliseksi ja myönteiseksi kasvu- ja oppimisympäristöksi. Tämä tutkimus tuo esille vanhempien kokemuksia edistävästä ja tukevasta yhteistyöstä sekä yhteistyötä heikentävistä ja estävistä tekijöistä. Lisäksi vanhemmat esittivät toiveita siitä miten yhteistyötä voidaan kehittää tulevaisuudessa. Vanhemmilta saatu tieto antaa rakennusaineita kodin, koulun ja muiden verkostojen kanssa tehtävään yhteistyöhön. Tämän tutkimuksen tuloksia pohditaan yhdessä myös palveluita kehittävien ammattilaisten kanssa niin Oulussa kuin Kempeleessäkin. Kouluhyvinvointityöstä päättävät tahot voivat myös hyödyntää tutkimuksen tuloksia.

2 KODIN, KOULUN JA VERKOSTOJEN VÄLISELLÄ YHTEISTYÖLLÄ EDISTETÄÄN LAPSEN JA NUOREN HYVINVOINTIA

Koulun, viranomaisverkostojen ja vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä tarkasteltaessa tässä tutkimuksessa keskeisimmiksi käsitteiksi nousevat lapsen, nuoren ja perheen **hyvinvointi, mielenterveys** ja sen edistäminen, kasvua ja mielenterveyttä **suojaavat tekijät, kasvatuskumppanuus, dialogisuus** kasvatuskumppanuudessa ja **osallisuus**.

Lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskenteleviä ohjataan myös lakien ja asetusten avulla. Lastensuojelulain 8 § mukaan lapsille, nuorille ja lapsiperheille tarkoitettuja palveluja järjestettäessä ja niitä kehitettäessä on huolehdittava siitä, että näiden palvelujen avulla tuetaan vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä lasten ja nuorten tarpeisiin ja toivomuksiin. (Lastensuojelulaki 8§, hakupäivä 20.2.2014) Lisäksi Lapsen oikeuksien sopimuksen artiklaa 12 mukaan jokaisella lapsella on oikeus kertoa mielipiteensä itseään koskevissa asioissa. Lapsen oma näkökulma on oltava mukana mietittäessä lapsen asioita. (Lapsen oikeudet, hakupäivä 14.9.2014) Perusopetuslaki velvoittaa koulujen henkilökuntaa yhteistyöhön vanhempien kanssa. (Perusopetuslaki 21.8.1998/628, hakupäivä 20.2.2014) Opetushallitus päättää kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja oppilashuollon tavoitteista. Perusopetusasetuksen mukaan oppilaan opintojen sujumisesta on annettava riittävän usein tietoa oppilaalle ja hänen huoltajalleen. (Perusopetusasetus, hakupäivä 20.2.2014)

2.1 Lapsen, nuoren ja perheen hyvinvointi

Ennaltaehkäisevän sosiaali- ja terveystalitiikan perustehtävä on tukea ihmisten hyvinvointia ja hyvinvointia suojaavia tekijöitä. Toinen tärkeä tehtävä on auttaa poistamaan hyvinvoinnin riskitekijöitä. Hyvinvointiin ja terveyteen liittyvä vastuu kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi kaikille muillekin politiikan alueille; asuminen, koulutus, työ, liikkuminen, lähipalvelut sekä vapaa-aika ja kulttuuri. (Hyvinvointi 2015 – ohjel-

ma, Sosiaali- ja terveysministeriön raportti, 2007, 22) Hyvinvointi on kokonaisuus jossa on pyrittävä vaikuttamaan ihmisen elinympäristöihin, vahvistamaan verkostojen ja yhteisöjen toimivuutta sekä ennalta ehkäisemään syrjäytymistä. Merkityksellistä on myös vahvistaa ihmisen osallistumista oman elämänsä asioihin. (Hyvinvointi 2015 – ohjelma, Sosiaali- ja terveysministeriön raportti, 2007, 23)

Ihmisen hyvinvointia on määritelty monesta eri näkökulmasta. Ihmisen hyvinvointi rakentuu useista tekijöistä, kuten terveydestä, toimeentulosta, asumisesta, puhtaasta ympäristöstä, turvallisuudesta, itsensä toteuttamisesta ja läheisistä ihmissuhteista. Hyvinvoinnilla ihmisellä on perustarpeiden tyydyttämisen jälkeen voimia virkistäytymiseen, lepoon, läheisten kanssa olemiseen ja itsensä toteuttamiseen. Lapsuudessa hyvinvointi on ensisijaisesti vanhempien antamaa huolenpitoa ja turvallisuutta, leikkiä ja turvallisia ihmissuhteita. Oikeus hyvinvointiin kuuluu ihmisen sosiaalisiin oikeuksiin. (Hyvinvointi 2015 – ohjelma, 2007, 11, 15; Koivisto, Sandelin & Perttula, 2014, 50)

Koululaisten hyvinvointia selvittäneiden kyselyiden mukaan suuri osa suomalaisista lapsista ja nuorista voi hyvin. Kuitenkin noin joka kolmannelle kasaantuu entistä enemmän ja vaikeampia ongelmia. Lapsilla ja nuorilla on elämässään erilaisia asioita, jotka ovat selkeästi tunnistettavissa riskitekijöiksi mahdolliselle syrjäytymiselle. Oulun seudun 11 - 17 -vuotiaiden lasten ja nuorten hyvinvointitutkimuksen mukaan yksinäisyyden, syrjäytymisen ja kiusatuksi tulemisen kokemukset kasaantuvat samoille lapsille ja nuorille. Riskeihin pitäisi puuttua jo tässä vaiheessa. Koululla olisi arjen mahdollisuuksia vaikuttaa mm. yksinäisyyden ongelmiin, jos se koetaan koulun tehtäväksi. Riskitekijöiden merkitys kasvaa, jos nuorilla ei ole ystävyys- ja vuorovaikutussuhteita toisten nuorten kanssa. (Hannukkala, Salonen, 2008,14; Kinnunen, Vuorijärvi & Honkakoski, 2013, 23,70)

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) raportin (16/2012) mukaan laajoissa terveystarkastuksissa tarkastellaan lapsen ja nuoren hyvinvoinnin lisäksi koko perheen hyvinvointia. Hyvinvointiin vaikuttavia asioita ovat; perheen voimavarat, terveystottumukset, vanhempien parisuhde, vanhemmuus, mielenterveys, perheväkivalta sekä perheen elinolot ja niihin mahdollisesti liittyvät ongelmat. Terveystarkastusten tavoitteena on vahvistaa lapsen ja perheen hyvinvointia, voimavaroja ja vanhempien kykyä toimia perheen hyväksi sekä löytää varhain ne perheet, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Laajat

terveystarkastukset merkitsevät vanhemmille mahdollisuutta keskustella lapsen ja perheen terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä asioista ja tuoda esille huolia ja tuen tarpeita. (Kaikkonen, Mäki, Hakulinen-Viitanen, Markkula, Wikström, Ovaskainen, Virtanen & Laatikainen, 2012, 171)

THL:n raportissa (16/2012) huolta herätti vähemmän opiskelleiden äitien perheissä lasten fyysinen terveys, hoito ja kasvatus, vuorovaikutus ja perhetilanne suhteessa enemmän kuin korkeammin koulutettujen äitien perheissä. Äidin koulutuksella oli selkeä yhteys tulotasoon ja toimeentulo-ongelmiin, jotka puolestaan vaikuttivat äidin kokemaan stressin määrään. Perhettä kuormittavissa tilanteissa lapsen terveyden ja hyvinvoinnin tukeminen, avun hakeminen ja jatkohoitoon hakeutuminen jäävät perheessä toissijaisiksi asioiksi. (Kaikkonen ym. 2012, 172)

Nuorilla, joilla on erilaisia vaikeuksia, on vähemmän tulevaisuuden suunnitelmia ja heidän elämänsä keskittyy arjesta selviämiseen enemmän kuin hyvin menevien ryhmällä. Pärjäävillä ja huonosti toimeen tulevilla on suuret erot myös kokemusmaailmoissaan. Huonommin pärjäävät nuoret iloitsevat päihteistä, juhlista, konserttilipuista sekä rakkaussuhteista ja ovat huolissaan rahan riittävydestä, tavaroitten huonoudesta sekä risti-riidoista perheen ja suvun kanssa. Paremmiin pärjäävät nuoret iloitsevat opiskelusta, suvusta ja perheestä sekä asumisympäristöstä. Huolina koetaan maailman tila laajasti ja oma tulevaisuus opiskelujen suhteen. Pärjäävät nuoret kokevat huolena väkivallan, joka käytännössä on koulukiusaamista. (Kinnunen ym. 2013, 71)

THL:n raportissa (25/2014) todetaan, että nuorten hyvinvoinnin eriarvoistumisen ehkäisemiseen pitää panostaa jo peruskoulussa. Eriarvoistumiseen johtavat tiet alkavat varhain. Perheen ja koulun tuki on tärkeää nuoren hyvinvoinnille. Nuorella ja perheellä täytyy olla saatavissa matalan kynnyksen apua erilaisissa elämän pulmatilanteissa sekä erilaisia sovittelumahdollisuuksia pieniin rikkomuksiin mm. näpistyksset, kiusaamistilanteet. Ehkäisevänä keinona olisi tärkeää luoda erilaisia vuorovaikutusta tukevia mahdollisuuksia, kuten liikunnallisia, taide- ja kulttuurialan harrastusmahdollisuuksia sekä pelkän yhdessäolon paikkoja. (Kinnunen ym. 2013, 70–72; Luopa, Kivimäki, Matikka, Vilkki, Jokela, Laukkarinen & Paananen, 2014, 78)

2.2 Mielennerveys ja mielennerveyden edistäminen osana hyvinvointia

Kinnusen (2009, 49–50) mukaan mielennerveys on sidoksissa aikaan, paikkaan, kulttuuriin, yhteiskunnallisiin arvoihin sekä siihen, millainen käsitys meillä on terveydestä ja sairaudesta. Mielennerveys voidaan määritellä myös monista hyvinvointiin liittyvistä näkökulmista käsin, ihmisen toimintakyvyn, käyttäytymisen, sosiaalisten kykyjen, tunte-elämän ja minäkuvan kautta. Mielennerveyttä voidaan arvioida myös erilaisten oireiden ja ongelmien kautta. Ihmisen mielennerveyden kehittyminen on osa persoonallisuuden kehitystä.

Nuoruusiässä persoonallisuus on joustava ja avoin uusille asioille. Kehityksellisestä näkökulmasta juuri nuoruusikä on merkityksellinen elämänvaihe mielennerveyden edistämässä. Ihmisen perimällä on osuus mielennerveyden rakentumisessa, mutta ympäristöllä on myös oma merkityksensä. Hyvä kasvu-ympäristö ja –olosuhteet auttavat lasta ja nuorta selviytymään elämässä eteenpäin sairastumatta. Epäsuotuisat kasvuolosuhteet voivat haavoittaa lapsen ja nuoren kehitystä ja aiheuttaa näin mielennerveysongelmia, vaikka perinnöllistä alttiutta ei olisikaan. Nuori, jolla on hyvä suhde perheeseensä, käyttää ongelmatilanteissa enemmän aktiivisia ja toiminnallisia keinoja. Tällainen taito selviytyä elämän vaikeista tilanteista tukee mielennerveyttä. (Vuorinen 2004, 208–209; Kinnunen, 2009, 51–55)

Lasten ja nuorten kehitykselle kohti aikuisuutta on tärkeää psyykkinen, fyysinen ja sosiaalinen turvallisuus. Mielen hyvinvointi on olennainen osa elämää ja sitä pitää vaalia kuten fyysistä kuntoa. Hyvä mielennerveys on voimavara, joka auttaa selviytymään arjessa, tekemään työtä, tulemaan toimeen muiden ihmisten kanssa ja voimaan hyvin. Hyvä mielennerveys pitää sisällään itsensä hyväksyminen, itsensä ja toisten arvostaminen, kyvyn tunnistaa ja ilmaista omia tunteita, pyrkimyksen toteuttaa omia päämääriä, taidon olla vuorovaikutuksessa, kyvyn sietää pettymyksiä ja vastoinkäymisiä sekä joustavuutta ratkaista ristiriitoja. Tunnetaidot ja sosiaaliset taidot lisäävät hyvinvointia ja auttavat ihmissuhteiden rakentumisesta ja ylläpitoa. Lapsella mielennerveys tarkoittaa kykyä leikkiä ja käydä koulua, osoittaa erilaisia tunteita, puhua asioista, jotka vaivaavat, tulla toimeen kavereiden kanssa ja nauttia elämästä. (Hannukkala & Salonen, 2008, 7-8)

Lapsuudessa ja nuoruudessa on tärkeitä kasvamisen ja kehittymisen vaiheita, jolloin lapsen tunne-elämä, sosiaalisuus sekä moraalit ja eettisyys kehittyvät. Kun nämä osa-alueet saavat kehittyä turvallisesti, ne vahvistavat lapsen mielenterveyttä tukevia perusrakenteita. Vaikka lapsen itsenäistyminen lisääntyy, lapsi tarvitsee paljon aikuisen tukea, turvallisuutta, rajoja ja lohtua. Yksinäisyys, turvattomuus, läheisten ihmissuhteiden puuttuminen ja liian varhainen odotus itsenäistymisestä saattavat näkyä lapsessa tunne-elämän ongelmina, kuten masennuksena tai käytösongelmina. (Erikson 1982, 6-7; Hannukkala & Salonen, 2008, 9)

Lapsen ja nuoren mielenterveyden edistäminen on lapsen ja nuoren kehityksen tukemista ja kehitysedellytysten varmistamista kaikissa kehitysympäristöissä. (Solantausta 2010,3) Koulussa mielenterveyden edistäminen pitää sisällään kannustavan ilmapiirin ja yhteisöllisyyden luomisen, itsetunnon sekä sosiaalisten ja tunnetaitojen vahvistamisen. (Hannukkala & Salonen, 2008, 7) Myös Puolakka (2013, 58) on tutkimuksessaan todennut, että oppilaan oikeudenmukainen kohtelu ja oppilaan vaikutusmahdollisuudet koulussa sekä koulun joustavuuden kehittäminen ovat mielenterveyttä edistäviä asioita. Janhosen & Sarjan (2011, 56) mukaan kunnioittavaan vuorovaikutukseen kuuluu henkilökohtaisen suhteen rakentaminen oppilaaseen. Luottamus aikuiseen syntyy sitoutumalla ja olemalla läsnä lapselle ja nuorelle. Luottamusta rakennetaan osoittamalla lapselle ja nuorelle arvostusta, empatiaa ja hienotunteisuutta. Aikuisen on tärkeä muistaa kehua kaikkien kuullen ja antaa mahdollinen kritiikki kahden kesken. Merkityksellistä on vaalia yhteistyötä neuvottelemalla lapsen ja nuoren kanssa heitä koskevista asioista.

Mielenterveys on hyvinvoinnin perusta, joka voi vaihdella elämän eri vaiheissa. Tärkeää olisi pystyä elämään omasta mielestään riittävän hyvää elämää. Hyvä mielenterveys ei poista elämästä vaikeuksia ja hankaluuksia. Jokaiselle tapahtuu elämässään jotain ikävää, eivätkä ne ole pelkästään pahasta. Kun selviää vaikeasta elämäntilanteesta, saa voimaa ja rohkeutta elää sekä lisää selviytymiskeinoja tulevaisuuteen. Kenenkään ei kuitenkaan pitäisi joutua selviytymään vaikeuksista yksin ja vailla tukea. (Hannukkala & Salonen, 2008, 7-8)

2.3 Lapsen ja nuoren kasvua ja mielenterveyttä suojaavat tekijät

Suomessa arvostetaan elämän tärkeimpinä asioina terveyttä, perhettä ja parisuhdetta. Niistä saadaan parhaat eväät onnellisuuteen ja tyytyväisyyteen. Perherakenne on vuosikymmenten aikana kokenut muutoksia ja tänä päivänä perhe-käsitteellä ymmärretään monia erilaisia muotoja. Terve, turvallinen ja tasapainoinen elämä alkaa edelleen perheestä ja vaikuttaa koko yhteiskuntaan, jossa perhe edustaa osaltaan jatkuvuutta. (Solantaus, 2002, 194–195; Hannukkala & Salonen 2008, 25)

Toimiva parisuhde on hyvä perusta vanhemmuudelle ja lapsen ja nuoren kasvulle ja kehitykselle. Vanhemmuuteen kuuluu vastuu lapsen ja nuoren hyvinvoinnista ja turvallisuudesta kasvuympäristöstä. Vanhemmat ohjaavat lasta ja nuorta ymmärtämään arvojen, moraalin ja elämänkatsomuksen merkityksen ja kasvattavat heitä sosiaaliseen vastuuseen. Tavallinen arki, jossa lapset tietävät, mitä heiltä odotetaan, tuntevat perheen säännöt ja ymmärtävät, että niistä pidetään kiinni, rakentavat lapsen turvallisuuden tunnetta. (Hannukkala, Salonen 25–26) Nuoren pärjäävyyttä vahvistavat vakaa ja turvallinen suhde vanhempiin tai vanhempaan, hyvä, rakentava kaveripiiri sekä kuuluminen tukevaan, strukturoituun luokkaan koulussa. Näiden lisäksi nuoren oma ymmärrys siitä, miksi asiat tapahtuvat ja kyky arvioida, mihin voi vaikuttaa ja mihin ei sekä kokemus oman toiminnan vaikuttavuudesta tukevat nuorta elämän haasteissa. (Honkanen, 2008, 232; Solantaus, 2010, 2)

Vuorovaikutus on tärkeää niin parisuhteessa kuin vanhempien ja lasten kesken tai lasten keskinäisissä suhteissa. Vuorovaikutuksessa perheen, sukulaisten ja ystävien sekä päivähoiton, koulun ja harrastuksiin liittyvien työntekijöiden kanssa opitaan ymmärtämään ja hallitsemaan omia tunteita, samalla opitaan myös ymmärtämään ja ottamaan huomioon toisten tunteita. Vuorovaikutuksessa toisten kanssa lapsi ja nuori oppivat arvostamaan ja kunnioittamaan itseä ja toisia. Vanhempien, opettajien ja muiden läheisten aikuisten avulla luodaan perusta oikealle ja väärälle. Omantunnon kehityksen myötä syntyvät myös syyllisyyden tunne, itsekriittisyys ja kyky kieltäytyä houkutuksista samoin kuin kyky myötä elää toisen tunteita, vastuuntunto ja muista huolehtiminen. (Hannukkala & Salonen, 2008, 9; Honkanen, 2008, 232)

Lapsi ja nuori tarvitsevat pysyviä aikuissuhteita, joissa voi harjoitella tunnistamaan ja ilmaisemaan omia negatiivisia ja positiivisia tunteitaan. Lapsen ja vanhemman välisessä suhteessa, lapsi kokee hyväksytyksi tulemista, jatkuvuutta, pysyvyyttä ja ennustettavuutta. Lapset ja nuoret tarvitsevat aikuisen aikaa ja tukea, hyväksyntää ja läsnäoloa, välittämistä ja huolenpitoa sekä tarpeellista auktoriteettia. Lapsi-vanhempi suhteessa kehittyvät myös itsetunto ja vuorovaikutustaidot sekä suhteet kodin ulkopuolisiin ihmisiin. Lapset ja nuoret toivovat, että aikuinen on tietoinen siitä, mitä heidän elämäänsä kuuluu. (Hannukkala & Salonen, 2008, 25–26) Lapselle ja nuorelle on arvokasta saada tukea, että hän on toivottu, odotettu ja arvostettu niin omassa perheessään kuin muissa kehitysympäristöissään. (Hannukkala, Salonen, 2008, 22–23; Honkanen, 2008, 232)

Suojaavien tekijöiden tuella muodostuu rakentavia valintoja ja oivalluksia, jotka kannattelevat vaikeuksien aikana sekä auttavat elämässä myös tulevien ongelmien ylitse. Ongelmien ratkaisemisen myötä ihmisessä tapahtuu kasvua ja kehitystä. Lapsilla ja nuorilla tämä kehitys tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa sekä arjen toimissa eri ympäristöissä. Keskeisimmät kehitysympäristöt ovat koti, päivähoito, koulu sekä työn ja vapaa-ajan ympäristöt. Solantauksen tutkimus osoittaa, että lapsen ja nuoren niin positiivista kuin negatiivista kehittymistä ei voida tarkastella ja ymmärtää vain yhdestä kehitysympäristöstä käsin. Tulee tarkastella lapsen ja nuoren kaikkia kehitysympäristöjä ymmärryksen löytymiseksi. (Honkanen, 2008, 232; Solantaus, 2010, 4)

2.4 Kasvatuskumppanuus vanhempien ja koulun, verkostojen välisessä yhteistyössä

Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja työntekijöiden vuoropuhelua ja tasavertaista kohtaamista. Tavoitteena jakaa vanhemman ja työntekijän tuntemus lapsesta, yhteiseksi näkemykseksi lasta tukevalla tavalla. Kumppanuudessa painotetaan osallistumista ja osallisuutta. Vanhempien kuulluksi tuleminen on tärkeää, vanhempien ratkaisuehdotukset, näkemykset on tärkeää tulla keskustelluiksi. Vuorovaikutus rakentuu kunnioitukselle, kuulemiselle, luottamukselle ja dialogisuudelle. (Kasvatuskumppanuus, hakupäivä 25.3.2014.) Kasvatuskumppanuus on yhteisvastuullista osapuolten välillä, sillä on myös ennaltaehkäisevä merkitys muun muassa lapsen

siirtymävaiheissa päiväkodin puolelta koululle, luokka-asteille ja jatko-opintoihin. Kodin ja koulun kasvatuskumppanuus perustuvat Laatu kodin ja koulun yhteistyöhön -laatusuosituksiin ja Perusopetuksen laatukriteereihin sekä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. (Kasvatuskumppanuus (THL), hakupäivä 25.3.2014.)

Vanhempien kasvatustehtävä on muuttunut yhteiskunnan muutoksen myötä yhä haastavammaksi. Vanhemmuus, joka toimi hyvin 1960- tai 1980-luvuilla ei enää riitä 2010-luvulla. Kaupungistuminen ja media ovat tuoneet lapsen läheisyyteen myös muita vaikuttajia vanhempien lisäksi. Jos vanhemmat eivät jaksa kasvatustehtävässään, on lapsen riski ajautua syrjään suurempi kuin aikaisemmin. Nykyään puhutaan paljon vanhemmuuden hukassa olemisesta ja vanhempien vastuusta kasvatuksessa. Väitetään, että vanhemmat ovat siirtäneet kasvatusvastuun yhteiskunnalle, päivähoidolle, kouluille ja lastensuojelulle. Samanaikaisesti väitetään vanhemmuuden voivan paremmin kuin koskaan; isät ovat mukana kasvatuksessa enemmän, kuritusväkivalta on vähentynyt. (Solantaus 2002,196; Rimpelä 2010, 17–20)

Vanhempien kasvatusvastuun rinnalla on korostettu myös muiden lasten ympärillä olevien aikuisten mahdollisuutta tukea lapsen kasvua ja kehitystä. Ihmiseksi kehittyminen vaatii vuorovaikutussuhteen toisten ihmisten ja fyysisen ympäristön kanssa. Koko kylä kasvattaa – toimintamallissa ajatellaan, että lapsi kasvaa ja kehittyy monissa eri kehitysympäristöissä. Kehitysympäristöt ovat suhteessa toisiinsa sekä lapseen ja vanhempiin. Tärkeitä suhteita ovat mm. koulun ja kodin keskinäiset vuorovaikutussuhteet. Olennaisinta suhteissa on se, tukevatko vuorovaikutussuhteet toisiaan vai kokeeko kehittyvä yksilö niissä ristipainetta, odotetaanko ja vaaditaanko erilaista käytöstä eri ympäristössä. (Solantaus 2002, 193; Rimpelä 2010, 27–29)

Lasten ja nuorten kehitysympäristöjä ovat kaikki ne paikat ja toiminta-alueet, joissa lapsi ja nuori on osallisena. Lapsen ja nuoren pääasiallinen kehitysympäristö on koti. Kodin rinnalle tulee päivähoito ja koulu merkittävinä kehitysympäristöinä. Lisäksi harrastusympäristöt ja nuoriso- ja liikuntatoimen sekä järjestöiden ja seurakunnan tarjoamat palvelut tuovat lapsen ja nuoren elämään omat vapaa-aikaan liittyvät kasvuympäristöt. (Hastrup, Hietanen-Peltola, Jahnukainen & Pelkonen, 2013, 35) Perheiden ja kehitysympäristöjen tueksi on rakentunut laaja ammattilaisten verkosto; neuvolapalvelut, kouluterveyden- ja oppilashuolto ovat kaikille tarjolla. Lisäksi erityisinä tukitoimin

ovat erityisopetus, perheneuvola, lastensuojelu ja lastenpsykiatrian palvelut. Haastetta lasten kasvuun ja kehitykseen tuovat uudet nykypäivän kehitysympäristöt kuten internet sekä interaktiiviset peliharrastukset. (Solantaus 2002, 193–194, 204–205; Rimpelä 2010, 17–20)

Kodin koulun välinen kasvatuskumppanuus tulee nähdä voimavarana, siinä on tärkeä lähteä liikkeelle myönteisellä ilmapiirillä. Myönteinen yhteistyö vie pitkälle ja helpottaa myös ongelmatilanteissa yhteisen ratkaisun löytymisessä. Vanhempien suhtautuminen yhteistyöhön tulee arjentalanteiden kokemuksista. Tärkeää on että vanhemmilla on kokemus, että he ovat tervetulleita ja että heitä kuullaan lasten asioissa. Kasvatuskumppanuus ei tule itsestään vaan sitä pitää rakentaa pitkäjänteisesti yhteistyössä. (Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön. 2007, 18, hakupäivä 30.10.2013)

Kasvatuskumppanuus tarjoaa kasvatuksellista tukea lapsen ja nuoren asioissa niin vanhemmille kuin työntekijöillekin. Yhteistyö vahvistaa yhteisöllisyyden kokemusta, sosiaalisia suhteita, turvallisuuden tunnetta ja terveyttä, tukien sitä kautta lasten ja nuorten, perheiden ja työntekijöiden hyvinvointia. Yhteistyö mahdollistaa kasvuun liittyvien ongelmien varhaisen tunnistamisen ja tuen. Kiristyvässä taloudellisessa tilanteessa tulisi huomioida riittävästi työntekijöiden mahdollisuutta tehdä yhteistyötä vanhempien, lasten ja nuorten kanssa jotta kuuluksi tuleminen ja toiveiden sekä tarpeiden kartoittaminen mahdollistuisi. Yhteistyö ei toteudu itsestään se vaatii suunnittelua, kehittämistä ja arviointia. (Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön. 2007, 13–14, hakupäivä 30.10.2013)

2.5 Dialogisen vuorovaikutuksen kautta todelliseen kasvatuskumppanuteen

Dialogisuus on pyrkimystä yhteiseen ymmärryksen rakentumiseen ja taitoa auttaa vuorovaikutuksen kulkua tähän tavoitteeseen. Dialogisuudella voidaan kuvata myös ihmiskäsitystä ja maailmankuvaa, joka vaikuttaa tapaamme kohdata toiset ihmiset. Dialogisuuden tärkeä elementti on vastavuoroisuus, jossa jokainen osapuoli luo tilannetta ja vaikuttaa yhteiseen keskusteluun. Asiakassuhteessa tämä tarkoittaa molemminpuolisen ymmärryksen rakentamista, jossa mennään sekä työntekijän että asiakkaan ehdoilla. Dialogissa parhaimmillaan molemmat osapuolet oppivat ja voivat muuttaa mielipitei-

tään ja asenteitaan. Tämän vuoksi dialogisuus on sekä kommunikaatiota että ihmisten välinen suhde. Dialogisuus vaatii luottamuksellisen suhteen asiakkaan ja työntekijän välille, muutoin työntekijän erilainen ajatus voidaan kokea uhaksi. Ei ole itsestään selvää, että keskustelun molemmat osapuolet haluavat lähteä samanaikaisesti mukaan avoimeen vuorovaikutussuhteeseen. Tärkeää on, että asiakas itse voisi määrittellä itseensä liittyvän huolen omin käsittein, jolloin työntekijä voi liittää omia ajatuksia asiakkaan ajatuksiin ja näin tuoda esille erilaisen näkökulman asiaan. (Seikkula, Arnkil 2005, 15, 22; Mönkkönen 2007, 86–89)

Vuorovaikutuksessa ei varmaankaan saavuteta täydellistä yhteistä ymmärrystä osallistujien kesken ihmisten oman historian, kokemusten ja tilanteiden erilaisen tulkintatavan vuoksi. Tämän vuoksi olisikin hyvä puhua riittävästä yhteisymmärryksestä. Dialogisessa suhteessa ymmärrys on toisiinsa sulautumisen ja yhteisymmärryksen lisäksi uuden alueen löytämistä osapuolten välille. Keskeistä dialogissa on keskusteluyhteyksien ja tasavertaisen suhteen luominen ongelmien analysoinnin tai asiakkaan näkökulman hallitsemisen sijaan. Dialogisessa suhteessa ihminen on jatkuvasti muuttuva tietoinen toimija, jonka kanssa voidaan vain asettua suhteeseen, jossa voi syntyä yhteisiä oivalluksia. (Seikkula, Arnkil 2005, 17–18, 30, 32; Mönkkönen 2007, 94–97)

Vajavuus- ja ongelmakeskeisten auttamismallien vastapainoksi on syntynyt asiakkaan ja hänen verkostojensa voimavaroja etsiviä työmuotoja kuten ratkaisukeskeinen työ ja verkostotyö. Keskeistä näissä asiakastyön menetelmissä on näkökulman muutos; sen sijaan, että tarkasteltaisiin ihmisten ongelmia yksilöpsykologisina kysymyksinä, on haluttu tarkastella ihmisen voimavaroja, kieltä ja vuorovaikutussuhteita. Asiakkaasta on haluttu aktiivinen osallistuja auttamisprosessiin. (Mönkkönen 2007, 96) Verkostotyössä pyritään moniammatillisesti yhdessä asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa löytämään keinoja asioiden ratkaisemiseksi. Asiakkaan läheiset pyydetään mukaan tuomaan oma näkemyksensä ja panoksensa pulmien ratkaisemiseen. Verkostoissa voi muodostua jaettua asiantuntijuutta, joka laajentaa yksittäisen työntekijän näkökulmaa asiakkaan asioihin. (Seikkula, Arnkil 2005, 13) Ratkaisukeskeinen ajattelu- ja työtapa on tapa kohdata myönteisestä näkökulmasta erilaisia inhimillisen elämän haasteita ja pulmatilanteita. Keskeistä on toiveikkuus, voimavarat, edistyminen ja yhteistyö. (Ratkaisukeskeisyys, hakupäivä 20.10.2014.)

2.6 Osallisuus kodin ja koulun sekä verkostojen välisessä yhteistyössä

Yhteiskunnassa on tapahtunut muutos kansalaisen osallisuudessa itseään koskevissa palveluissa. Kuntalaisten osallisuutta on tuettu Suomessa hallitusohjelmien, lainsäädännön ja kansallisen osallisuushankkeen avulla 1990-luvulta lähtien. Kuntalaisen mahdollisuutta olla mukana käyttäjänä kehittämässä palveluja on pyritty lisäämään 2000-luvun alun hallitusohjelmien ja vuonna 2008 hyväksytyn kansallisen innovaatiostrategian kautta. Samalla on otettu käyttöön uusia innovatiivisia käyttäjälähtöisiä menetelmiä kuten palvelumuotoilun menetelmät. (Jäppinen, 2011, 8-9)

Aikaisemmin palvelua kehittivät ja arvioivat ammattilaiset ja viranomaiset asiakkaan ollessa palvelun tuottamisen kohde. Ideaalimallisissa kuntalainen osallistuu vuorovaikutteisesti palveluja koskevaan päätöksentekoon ja kehittämiseen niitä koskevan yhteissuunnittelun. Nykyään ajatellaan, että kuntalaiset ja asiakkaat itse tietävät, millaisia palveluita tarvitsevat ja toimivat yhteistyössä ammattilaisten kanssa suunnittelemassa, kehittämässä ja arvioimassa tarvittavia palveluita. Asiakkaan aktiivisempi rooli ei vähennä ammattilaisen asiantuntemuksen merkitystä. (Laajovuori, Nuutinen, Heikkilä-Tammi & Manka, 2012, 7). Vaikka kuntalaisten osallisuutta pyritään aktiivisesti tukeman, yhteistyössä kuntalaisten kanssa suunnitellut ja tuotetut palvelut eivät ole yleisiä. (Jäppinen, 2011, 8-9; Laajovuori ym. 2012, 8).

Asiakkaan näkökulmasta käyttäjälähtöisyys tarkoittaa asiakkaan äänen kuulemistä ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä asuinalueensa palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä. (Hyväri, 2014, 177) Taloustieteen näkökulmasta käyttäjälähtöisyyden prosessit uudistavat palvelutuotantoa ja tuovat kunnille uutta kilpailukykyä, joka voi näkyä nopeampana vastaamisena kuntalaisten tarpeisiin. Käyttäjälähtöisyys näkyy myös tuottavuuden ja laadun paranemisena. (Jäppinen, 2011, 9)

Jäppisen (2011, 8-9) tutkimuksen mukaan kuntalaisella on kaksi vaihtoehtoa osallistua julkisten palvelujen kehittämiseen: perinteinen tapa suoran demokratian kautta ja uudempi innovatiivisempi tapa osallistua itse palvelutuotannon suunnitteluun ja kehittämiseen käyttäjälähtöisen innovaatio toiminnan kautta. Oranen (2013, 122) puolestaan toteaa, että osallisuuden toteutumista voidaan tarkastella useilla eri tasoilla: puhutaanko yksilön osallistumisesta oman asiansa käsittelyyn asiakkaana, asioiden kehittämiseen

palvelujen käyttäjänä vai yhteisön ja yhteiskunnan asioiden käsittelyyn yhteisön jäsenenä ja kansalaisena. Osallisuus voidaan nähdä myös yksilön kiinnittymisenä yhteisöön tai mukanaolona yhteisöllisesti tärkeissä prosesseissa. Osallisuus merkitsee itsestä lähtevää vaikuttamista asioiden kulkuun ja vastuun ottamista seurauksista. Osallisuus voidaan nähdä syrjäytymisen vastavoimana. (Osallisuussanastoa, hakupäivä 3.3.2014)

Osallisuudessa on kysymys hyvin tavallisista asioista. Palveluiden kehittämisessä tärkeää on, että palvelujen käyttäjät saavat tietoa itseään koskevista asioista ja tulevat kuuliluiksi, kun suunnitelmia ja päätöksiä tehdään. Kun ammattilainen kertoo suunnitelmistaan ja antaa asiakkaalle mahdollisuuden kertoa asiasta oman mielipiteensä, luodaan osallisuuden edellytyksiä. Palvelujen arvioinnissa ja kehittämisessä konkreettiset asiat ovat tärkeitä. Jokaisessa ammatillisessa kohtaamisessa ja kehittämistyön arjessa mitataan, kuinka valmiit olemme ottamaan asiakkaat mukaan työhön ja kehittämiseen. Osallistumisen seuraukset näkyvät ja tuntuvat yleensä välittömästi. Konkreettisimmillaan palaverin jälkeen asiakas voi arvioida, tuliko kuulluksi vai käytiinkö ammattilaisten välinen keskustelu hänen ohitseensa ja ylitseen. (Oranen, 2013, 122)

Onnistuneen osallisuustyöskentelyn edellytyksiä on, että organisaation johto sitoutuu osallisuuteen arvona ja tukee sen toteuttamista käytännössä. Johtajien oma asenne ja suhtautuminen osallisuuteen toimivat esimerkkinä koko organisaatiolle. Lisäksi tarvitaan ihmisiä, jotka suunnittelevat ja luovat mahdollisuuksia keskusteluun ja vuorovaikutukseen. Tarvitaan työntekijöitä, jotka kutsuvat käyttäjiä mukaan ja rohkaisevat osallistumaan. Työntekijän kiinnostus ja kunnioitus toista kohtaan on avainasemassa osallisuuden toteutumisessa. Kehittämistyöhön osallistuminen voi olla innostavaa ja palkitsevaa kaikille osapuolille, mutta talkooperiaate ei riitä ylläpitämään toimintaa pitkäjänteisesti. Kehittämistyöskentely vaatii aikaa, ja rahaa. Tämä on huomioitava kehittämissuunnitelman talousarviota laadittaessa. Tärkeintä on tietysti miettiä, mihin osallistavalla toiminnalla pyritään: mihin tarvitaan käyttäjälähtöistä tietoa, millä menetelmillä se kerätään, miten tuloksista tiedotetaan ja miten tulokset saadaan käytäntöön. Yhteinen arviointi prosessin toteutumisesta on tarpeen. (Oranen, 2013, 124–126)

Oulun seudun kunnat ovat laatineet Kaste-ohjelmaan (sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelma) kuuluvassa TUKEVA -hankkeessa (2010–2012) Oulun seudun kuntien lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman vuoteen 2025. Tämän ohjelman yhtenä osa-

alueena on kasvu osallistuvaan kansalaisuuteen. Tavoitteena on tukea lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja opettaa taitoja, joita tarvitaan aktiivisena kansalaisena läpi elämän. (Oulun seudun kuntien lapsi- ja nuorisopolitiikka vuoteen 2025, hakupäivä 25.9.2013.) Lasten Kaste -hankkeissa on pohdittu lasten, nuorten ja perheiden mahdollisuuksia osallistua omien asioidensa käsittelyyn sekä omien palveluiden kehittämistyöhön. (Lasten Kaste – Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluja uudistetaan, hakupäivä 25.9.2013.) Monessa osahankkeessa on lisäksi panostettu siihen, että perustason työntekijät ovat voineet vaikuttaa siihen, mitä kehitetään ja miten. Kun työntekijät kokevat tulevansa kuulluiksi ja otetuiksi organisaatiossa vakavasti, heillä on paremmat valmiudet kuunnella lapsia, nuoria ja perheitä sekä saada heidät mukaan omien asioidensa käsittelyyn. Kaste-ohjelman tavoitteena on järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteet ja palvelut asiakaslähtöisesti. Tavoitteen toteutuminen edellyttää sitä, että palvelujen käyttäjät pääsevät vaikuttamaan kehittämistyöhön paljon nykyistä aikaisemmin ja voimakkaammin. Tämän vuoksi osallisuus on myös yksi tämän hetkisen 2012–2015 Kaste-kauden teemoista. (Oranen, 2013, 123, 126; Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste) 2012–2015, hakupäivä 25.3.2014)

Koulussa osallisuus nähdään lasten ja nuorten ottamisena mukaan heitä koskevaan päätöksentekoon. Lapsia ja nuoria kuullaan, heidän ajatuksiaan otetaan huomioon ja pyritään saamaan mukaan yhteiseen toimintaan. Lasten ja nuorten osallistaminen mahdollistaa perusopetuksen arvojen toteutumisen. Perusopetuksen arvoja ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo ja demokratia. Osallisuus on myös edellytys opetussuunnitelman toteuttamisessa. Koulut ovat pyrkineet kehittämään käytäntöjä, joissa oppilaiden osallisuus mahdollistuisi. Koulun lisäksi merkittäviä yhteistyökumppaneita oppilaiden osallisuuden kehittämisessä ovat eri järjestöt. Esimerkiksi kummi-, tukioppilas- ja tutortoiminta ovat Mannerheimin lastensuojeluliiton kehittämiä toimintamalleja oppilaiden osallisuuteen. (Hyviä käytäntöjä koulun arkeen, hakupäivä 19.2.2014.)

2.7 Lasten, nuorten ja perheiden sekä työntekijöiden että verkostojen väliseen kohtaamiseen liittyviä tutkimuksia

Lasten, nuorten ja perheiden sekä työntekijöiden että verkostojen väliseen kohtaamiseen liittyviä tutkimuksia on tehty useita yhteiskunta- ja terveystieteiden sekä kasvatustieteiden näkökulmasta. Tuotantotaloudenlaitoksella on tehty tutkimus positiivisen käyttäytymisen vaikutuksesta kannattavuuteen palveluliitetoiminnassa.

Väitöskirja	Tämän tutkimuksen kannalta keskeinen sisältö
Eskelä-Haapanen. 2012. Kohdennettu tuki perusopetuksen alkuluokilla Tampereen yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta.	Tutkimus tarjoaa perusopetuksessa työskenteleville luokanopettajille yhden käytännön työvälineen eriyttämiseen oppilaan tukemiseksi omassa kotiluokassaan ilman erityisluokka- tai -opetussiirtoja. Kodin ja koulun yhteistyö on saanut uusia toimintamuotoja ja motivoinut oppilaita.
Fischer. 2012. Työntekijä – ja asiakaskokemusten väliset yhteydet yritysten välisessä palveluliiketoiminnassa- Kohti positiivisesti poikkeavia tuloksia. Aalto-yliopisto, tuotantotaloudenlaitos.	Väitöskirja tuotti positiivisesti poikkeavan palveluliiketoiminnan mallin. Mallissa todetaan, että jokainen toimija (esimies, alainen, kollega ja asiakas) voi vaikuttaa kannattavuuteen palveluliiketoiminnassa, valitsemalla positiivisen käyttäytymisen neutraalin tai negatiivisen käyttäytymisen sijasta. Positiivinen käyttäytyminen lisää myönteisiä tunteita ja positiivista käyttäytymistä työyhteisössä. Jokainen vuorovaikutustilanne on mahdollisuus positiivisen ilmapiirin rakentumiselle. Johdon positiivinen käyttäytyminen toimii mallina henkilöstölle; innostus, energia ja myötäeläminen tarttuvat.
Janhunen. 2013. Kouluhyvinvointi nuorten tulkitsemana. Itä-Suomen yliopisto, sosiaalipedagogiikan ala.	Oppilaiden näkemyksissä kouluhyvinvoinnin tekijöinä korostuivat turvallinen ilmapiiri ja koulun sisäiset ihmissuhteet. Yhteisöllisyys ja kuuluminen joukkoon painottuivat voimakkaammin kuin koulutyön ulkoisiin järjestelyihin liittyvät tekijät.
Kekkonen. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Tampereen yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta.	Tutkimuksessa kasvatuskumppanuus tulkitaan osaksi yhteiskunnallista kehitystä, jossa sosiaaliset, poliittiset ja taloudelliset murrokset ovat muuttaneet perheen ja päivähoidon tehtäviä. Tutkimuksessa todetaan, että

	<p>kasvattajien tietoisuus lasten, vanhempien ja perheiden tasavertaisuuden vaalimisesta, kumppanuusperusteisen kasvatusyhteistyön vaiheittaisesta, prosessimaisesta rakentamisesta sekä suhteita luovan kommunikaation merkityksestä luovat edellytykset toimiville kumppanuuskäytännöille varhaiskasvatukseen osallistuvien pienten lasten perheiden kanssa.</p>
<p>Kuorilehto. 2014. Moniasiantuntijuus sosiaali- ja terveydenhuollon perhe-työssä. Monitahoarviointi Q-metodologialla. Oulun yliopisto, lääketieteellinen tiedekunta.</p>	<p>Hyvää moniasiantuntijaista perhetyötä edisti asiakas-perheiden kokemus aidosta kohtaamisesta ja kuulluksi tulemisesta avoimessa vuorovaikutuksessa ammattilaisten kanssa. Perheen voimavaroja vahvistavat työmenetelmät edistivät sitoutumista työskentelyyn. Moniasiantuntijaista perhetyötä esti työntekijöiden vaihtuvuus, erilaiset näkemykset asiakaslähtöisyydestä sekä yhteistyökumppaneiden väliset vuorovaikutusongelmat.</p>
<p>Lehto. 2004. Jaettu mukanaolo. Substantiivinen teoria vanhempien osallistumisesta lapsensa hoitamiseen sairaalassa, Tampereen yliopisto, terveystieteiden tiedekunta.</p>	<p>Teoria vanhempien osallistumisesta lapsensa hoitamiseen sairaalassa muodostuu käsitteistä: saavutettu luottamus, yhdessäolo toimintana, mukanaolon merkitys, jaettu vastuu ja kohdatuksi tuleminen. Käsitteet pitävät sisällään lapsen, vanhempien ja sairaanhoitajan kohtaamisen, vuorovaikutuksen ja suhteen muodostumisen. Välittämällä on tärkeä rooli lapsen, vanhempien ja sairaanhoitajan hoitosuhteessa ja yhteistoiminnassa.</p>
<p>Mäenpää. 2008. Alakoulun terveydenhoitajan ja perheen yhteistyö - Substantiivinen teoria ongelmalähtöisestä yhteistyöstä. Tampereen yliopisto, hoitotieteen laitos.</p>	<p>Kouluterveydenhoitajat ja perheet arvostavat yhteistyötä ja pitävät sitä tärkeänä. Lapsen hyvinvoinnin ja terveyden tarkastelu monipuolistuu, kun terveydenhoitajalla on käytettävissään vanhempien tietämys lapsesta ja perheestä. Vanhemmat toivovat enemmän mahdollisuuksia osallistua lapsensa terveystarkastuksiin ja tapaamisiin. Vanhempien mielestä tärkeää, että terveydenhoitaja osallistuu vanhempainiltoihin. Terveydenhoitajat toivovat saavansa enemmän tietoa vanhemmilta koululaisen terveydestä. Koululaiset toivovat, että heidän mielipiteitään kysytään heidän</p>

	omaan terveyteensä ja hyvinvointiinsa liittyvissä asioissa eikä pelkää silloin, kun niissä on ongelmia.
Pärnä. 2012. Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina. Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet. Turun yliopisto, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta.	Yhteistyö edellyttää asiakaslähtöisen yhteistyötarpeen tunnistamista ja siitä nousevaa yhteistyötahtoa. Luottamus työntekijöiden välillä helpottaa ja mahdollistaa rajojen ylityksen ja sitä kautta moniammatillisen yhteistyön käynnistymisen ja edistymisen. Tärkeää hahmottaa toiminnan tavoitteellisuus prosessimaisesti eteneväksi käytännöksi. Tärkeää myös tunnistaa asiakastyön yhteistoiminnallisuuden merkitys. Moniammatillinen yhteistyö sisältää resurssien, vastuun ja osaamisen jakamista.
Puolakka. 2013. Hyvänmielen koulu. Substantiivinen teoria mielenterveyden edistämisestä yläkoulussa. Tampereen yliopisto, terveystieteiden yksikkö.	Lopputuloksena saatiin substantiivinen teoria mielenterveyden edistämisestä kouluyhteisössä. Muodostunut kokonaiskuva sisältää seuraavat keskeisiä kategorioita kuvaavat käsitteet: ”koulun olosuhteet”, ”henkilöstöresurssit”, ”koululaiset ja heidän perheensä” sekä ”mielenterveyttä edistävä toiminta”. Ydinkategorian nimeksi muodostui ”toiminnan tavoitteena mielenterveyttä edistävä oppimisympäristö”.
Vejola. 2004. matkalla moniammatilliseen perhetyöhön- lasten kuntoutuksen kehittäminen toimintatutkimuksen avulla. Oulun yliopisto, hoitotieteen laitos.	Toimintatutkimuksen alussa vanhemmat toimivat sekä aktiivisesti että passiivisesti. Työntekijät toimivat asiantuntija-, lapsi- ja perhekeskeisen toimintamallin mukaisesti. Moniammatillista perhetyötä esti tiedon puute, suvaitsemattomuus, joka ilmeni tasa-arvon ja keskustelun puutteena, asiantuntijakeskeisyys sekä toiminnan pirstaleisuus. Kehittämistyön jälkeen vanhemmat kokivat, että moniammatillinen perhetyö näkyi emotionaalisenä ja tiedollisena tukena. Työntekijöiden mukaan toiminta ilmeni kumppanuutena ja voimaantumisen tukemisena. Toiminnan kehittymiseen vaikuttivat positiivinen asennoituminen ja keskusteleva kulttuuri.
Äärelä. 2012. Lapin yliopisto, ”Aika paljón vaikuttaa minkälainen ilme opettajalla on naamalla.” Nuoret	Nuorten vankien kertomukset keskittyivät kouluun sosiaalisena ympäristönä. Tutkimus vahvisti ongelmien kasautumistaipumusta ja osin niiden ylisukupolvis-

<p>vangit kertovat peruskouluvuosistaan. Lapin yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta.</p>	<p>ta ilmenemistä. Kertomuksissa kerrotut väliintulot eivät olleet tuntuneet nuorista tarkoituksenmukaisilta eivätkä ne olleet katkaisseet syrjäytymiskehitystä, vaan pikemminkin vieraannuttaneet nuoria entisestään koulusta ja yhteiskunnasta. Tutkimus haastaa miettimään keinoja, joilla koulu voi osaltaan ehkäistä koulusta putoamista ja siten syrjäytymistä laajemminkin. Tutkimuksen tulokset koskettavat yksittäisten opettajien pedagogisten käytäntöjen ja vuorovaikutustapojen lisäksi koko koulun kulttuuria.</p>
--	--

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

Tämän tutkimus- ja kehittämistyön **tarkoituksena** on kuvata vanhempien kokemuksia yhteistyöstä koulun työntekijöiden ja viranomaisverkostojen kanssa. Tutkimus tuottaa kokemuksellista tietoa tutkimukseen osallistuvien vanhempien näkökulmasta. Tuotettua tietoa voidaan hyödyntää kodin ja koulun kasvatuskumppanuuden määrittelemisessä, lisäämisessä ja toimivan kumppanuusmallin kehittämisessä. Tutkijat hyödyntävät vanhemmilta saatua tietoa omassa työssään kehittäessään Oulun kaupungin lasten ja nuorisopsykiatrisen työryhmän, vanhempien ja verkostojen välistä yhteistyötä. Tutkimuksen avulla voidaan mahdollisesti tunnistaa vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä niitä kohtia, jotka vaativat kehittämistä.

Tutkimustehtävinä ovat seuraavat kysymykset:

1. Millaisia kokemuksia kouluikäisten lasten vanhemmilla on koulun ja viranomaisverkostojen kanssa tehtävästä yhteistyöstä?
2. Millaisia kokemuksia kouluikäisten lasten vanhemmilla on kohtaamisesta näissä yhteistyötapaamisissa?
3. Millainen olisi tulevaisuuden koulu, joka tukisi lapsen ja nuoren hyvinvointia sekä yhteistyötä kodin, koulun ja viranomaisten välillä?

4 TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISTYÖN SUORITTAMINEN

Kempeleen kunnan kaksi peruskoulua ja Oulun ammattikorkeakoulu (Oamk) sosiaalialan yksikkö (sote), jotka ovat tehneet yhteistyötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi jo vuodesta 1993 lähtien. Yhteistyössä on ollut pyrkimys kehittää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvää tietoutta ja toimintoja. (Koivisto & Rautakoski, 2013) Tähän yhteistyöhön liittyen Oamkin sote yksikön yliopettaja Koivisto ehdotti meille tutkijoille vanhempien kokemusten kartoittamista yhteistyöstä koulun henkilökunnan kanssa tutkimus- ja kehittämistoiminnan avulla. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan yhdistämisellä tarkoitetaan sitä, että kehittämisessä käytetään apuna tutkimuksesta saatua tietoa. Tutkimus tuottaa uutta tietoa, jota voidaan hyödyntää käytännössä. (Toikko, Rantanen, 2009, 19)

Tutkijoiden omaan työhön Oulun kaupungin lasten ja nuorisopsykiatrisen työryhmän sairaanhoitajana ja toimintaterapeutina liittyen, tuli pyyntö marraskuussa 2013 yhdestä Oulun koulusta lähteä mukaan kehittämistyöryhmään, jossa yhdessä lastensuojelun, kouluterveydenhuollon, oppilashuollon ja koulun henkilökunnan kanssa kehitettiin palveluita ja yhteistyömenetelmiä haastavasti käyttäytyville lapsille, nuorille ja heidän perheilleen. Oma tutkimuksemme on osa sekä Oamkin soten ja Kempeleen peruskoulujen välistä kouluhyvinvointi -hanketta sekä omaan työhön liittyvää verkostoyhteistyön kehittämistehtävää. Tavoitteena tässä tutkimuksessa oli kerätä vanhemmilta kokemuksellista tietoa yhteistyöstä koulun työntekijöiden ja viranomaisverkostojen kanssa. Tässä tutkimuksessa viranomaisverkostoilla tarkoitetaan perheneuvolan, lastensuojelun tai lasten- ja nuorisopsykiatrisen henkilökunnan sekä koulun henkilökunnan ja perheen välisiä verkostoja.

Vanhempien kokemuksista saatua tietoa käytetään hyödyksi oman työryhmän toiminnan kehittämisessä, esimerkiksi kun kehitetään työryhmän käytäntöjä verkostoyhteistyössä. Lisäksi vanhempien kokemuksista tullutta tietoa hyödynnetään eri hallinnonalojen yhteisissä kehittämistyöryhmissä, joissa kehitetään palveluita lapsen, nuoren ja perheiden tarpeisiin.

KUVIO 1. Tämän työn tutkimuksellinen kehittämistoiminta

4.1 Tutkimus- ja kehittämistyöhön liittyvä metodologia

Tutkimustavaksi valitsimme kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimustavan, koska tavoitteenamme oli kuvata vanhempien kokemuksia yhteistyöstä koulujen ja viranomaisverkostojen kanssa. Hirsjärven, Remeksen, & Sajavaaran (2007, 157-159) mukaan laadullista tutkimusta käytetään kuvaamaan todellista elämää. Siinä pyritään tutkimaan aihetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, tarkoituksena löytää ja paljastaa tosiasioita. Tässä tutkimuksessa oli tavoitteena kuvata vanhempien kokemukset yhteistyöstä koulun ja viranomaisverkostojen kanssa siten kuin he ovat ne erilaisissa yhteistyötilanteissa kokeneet. Kokemuksella tässä tutkimuksessa tarkoitetaan sitä, kuinka yksilö kokee maailman, ihmiset ja itsensä omalla tavallaan. Kokemuksista muodostetaan tietoa, jota voidaan tarkastella ja arvioida tieteellisesti. (Nieminen, 2014, 20)

4.2 Tutkimus- ja kehittämistyöhön osallistujat

Ennen tutkimuslupien hakua tapasimme molempien koulujen rehtorit kahdessa eri palaverissa, joissa kerroimme heille tutkimus- ja kehittämistyön tarkoituksesta, tehtävästä ja tavoitteista. Rehtorit olivat kiinnostuneita ja antoivat alustavan suostumuksensa yhteistyöhön. Kempeleen koululla esitettiin yhteistyön alustuksena näytelmä marraskuussa 2013 vanhempainillassa, Oululaisessa koulussa sovittiin, että esittelemme tutkimusta vanhemmille vanhempaintoimikunnan kokouksessa tammi/helmikuussa 2014.

Kouluhyvinvointi -hanke Kempeleen koulussa sai lähtölaukauksen marraskuussa 2013 vanhempain illassa, jossa illan alustuksena esitettiin pienoisenäytelmä koulukiusaamisesta. Näytelmä toteutettiin yhteistyössä samaan hankkeeseen opinnäytetyötä tekevien opiskelijoiden kanssa. Yliopettaja Kaisa Koivisto esitteli vanhemmille tarkemmin kouluhyvinvointi -hanketta ja yhteistyötä Oamk:n sote yksikön ja Kempeleen peruskoulujen kanssa. Hän myös kertoi tulevista opinnäytetöiden aiheista. Oulun koulussa tavattiin helmikuussa 2014 vanhempaintoimikunnan kaksi vanhempaa ja koulun rehtori ja opettaja. Tuolloin keskusteltiin vanhempien kiinnostuksesta ja halukkuudesta osallistua tutkimukseen. Tässä tapaamisessa vanhemmat totesivat, että on tärkeää saada vanhempien kokemuksia yhteistyöstä esille ja pitivät tulevaa tutkimusta tämän vuoksi merkityksellisenä.

Laadullisessa tutkimus- ja kehittämistyössä puhutaan tarkoituksenmukaisesta tutkimus- ja kehittämistyöhön osallistuvien valinnasta. (Hirsjärvi ym. 2007, 160; Eskola & Suoranta 2000, 61). Tärkeää on se, että ne henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät asiasta paljon tai heillä on kokemusta siitä. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 85) Tähän tutkimukseen osallistujat valittiin yhteistyössä koulujen henkilökunnan kanssa. Kempeleestä tutkimukseen pyydettiin mukaan yläkoulun tietyn ikäryhmän vanhemmat ja Oulun koulusta useamman ikäluokan vanhemmat. Molemmissa kouluissa vanhemmat olivat olleet useamman vuoden ajan kouluikäisen oppilaan vanhempina, jolloin ajateltiin, että heillä on erilaisia kokemuksia yhteistyöstä koulun ja mahdollisesti myös viranomaisverkostojen kanssa. Tutkimukseen haluttiin mukaan kaksi koulua, jotta näkökulma tutkittavaan asiaan olisi mahdollisimman laaja. Tällöin olisi todennäköisempää, että esitettyihin tutkimustehtäviin löytyisi tästä joukosta vastauksia.

4.3 Kysely ja Learning cafe aineistonkeruumenetelminä

Laadullisen tutkimus- ja kehittämistyön aineistonkeruumenetelmänä voi olla haastattelu, kysely, havainnointi tai erilaiset dokumentit. Niitä voidaan käyttää joko yksinään tai eri tavoin yhdistellen. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 71) Kyselyssä osallistuja voi omin sanoin ja oman ymmärryksen mukaisesti kuvailla kokemustaan tutkittavasta ilmiöstä. Kysely voi olla lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Haastattelun aihepiirit tiedetään, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. (Hirsjärvi ym. 2007, 203-204; Tuomi & Sarajärvi, 2009, 77) Kyselyssä edetään keskeisten teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. Kysymyksen aiheet löytyvät tutkimuksen viitekehyksestä. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, 77, Mason, 1997, 40) Tässä tutkimuksessa tavoitteena oli saada vanhemmilta tietoa heidän yhteistyökokemuksista koulun ja viranomaisverkostojen kanssa, tämän vuoksi valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi vanhemmille suunnatun avoimen sähköisen kyselyn. Tämän tutkimuksen kyselylomakkeen teemat muodostuivat kouluhyvinvointihankkeen kohteesta, joka koski lasten ja nuorten hyvinvointia ja sen edistämistä koulu yhteisössä. Tutkijat rajasivat hyvinvointiin liittyen tutkimuksen aiheen ja kysymykset koskemaan yhteistyötä koulun henkilökunnan kanssa. Tämä lisäksi vanhempaintoimikunnan vanhemmat toivoivat, että kyselyyn lisättäisiin kysymys yhteistyöstä viranomaisverkostojen kanssa. Saatekirje (liite 1/1) ja kyselylomakeluonnos (liite 2/1) esitettiin vanhempaintoimikunnan kahdelle vanhemmalle. Tut-

kimuskysymykset liittyivät tässä luonnoksessa vain koulun henkilökunnan ja vanhempien väliseen yhteistyöhön. Vanhempaintoimikunnan vanhemmat pitivät kysymyksiä hyvinä, mutta he esittivät toiveen, että tutkimuksessa tutkittaisiin myös vanhempien ja viranomaisverkostojen välistä yhteistyötä. Heiltä saadun palautteen perusteella kysymyksiä muokattiin niin, että mukaan lisättiin kysymys viranomaisverkostojen kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyen. Kyselylomakkeeseen tutustuivat myös koulujen rehtorit sekä opiskelutoverit sekä ohjaava opettaja. Opettajat ja rehtorit antoivat palautetta ulkoasuun ja luettavuuteen liittyen. Opiskelutovereiden palaute haastattelulomakkeesta oli seuraava; hyviä kysymyksiä, vaatii kuitenkin aikaa ja paneutumista kysymyksiin vastaamiseen. Lopullisen saatekirjeen (liite 1/2) ja kysymyslomakkeen (liite 2/2) kysymykset olivat avoimia kysymyksiä, kysymyksien aihepiirit rajattiin koskemaan vanhempien kokemuksia koulun henkilökunnan ja viranomaisverkostojen kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Kyselyyn vastaaja sai itse valita osallistuuko kyselyyn lainkaan ja jos osallistuu, mihin kysymyksiin vastaisi ja kuinka laajasti.

Vanhempaintoimikunnan vanhemmat ajattelivat, että on hyvä olla muukin tapa kyselyn rinnalla osallistua tutkimukseen. Learning-cafe menetelmän valitsimme siksi, koska se oli kummallekin tutkijalle tuttu menetelmä ja siinä voi ryhmässä keskustelemalla tuottaa aineistoa. Learning cafe eli oppimiskahvila on tapa ideoida ja oppia. Se on keskusteluun, tiedon luomiseen ja siirtämiseen tarkoitettu ryhmätyöskentelymenetelmä. Menetelmässä on useampi ryhmä, jossa on puheenjohtaja. Ryhmäläiset kiertävät ”kahvipöydästä” toiseen, puheenjohtaja ei vaihda pöytää. Puheenjohtaja kertoo edellisen ryhmän ajatukset uudelle ryhmälle ja kirjaa yhteiset keskustelut paperille. (Learning cafe eli oppimiskahvila, hakupäivä 26.3.2014.)

Saimme tutkimusluvut maaliskuussa 2014. Pyysimme rehtoreita jakamaan saatekirjeen (liite 1/2) sekä kysymyslomakkeen (liite 2/2) vanhempainiltaan koulussa ja linkin sähköiseen kyselyyn Webropol-ohjelman kautta kaikille vanhemmille. Rehtorit jakoivat lomakkeet sähköisesti vanhemmille huhtikuussa 2014. Vastauslinkin avauduttua ensimmäisen kahden viikon aikana tuli sähköisiä vastauksia 13. Tarkoituksemme oli saada mahdollisimman paljon vanhempien vastauksia, joten pyysimme huhtikuun lopulla molempien koulujen rehtoreita laittamaan vielä kerran viestit ja vastauslinkin vanhemmille kyselyyn liittyen. Tämän jälkeen saimme vielä kahdeksan vastausta lisää, yhteensä 21 vastausta. Suljimme sähköisen vastauslinkin toukokuun puolivälissä.

Rehtorin mukaan aikaisemmin järjestettyihin vanhempainiltoihin osallistui vanhempia vaihtelevasti, joten varauduimme siihen, että paikalla olisi tällä kertaa noin 5-15 vanhempaa. Learning cafe – vanhempainillassa paikalla oli lopulta yhdeksän vanhempaa sekä koulun henkilökuntaa. Vanhemmat jakaantuivat pyynnöstämme kolmeen ryhmään. Kaikille ryhmille jaettiin papereita, joissa oli valmiina tutkimuskysymykset ja tilaa kirjata ylös ryhmässä esille tulevat ajatukset ja toiveet. Vanhempainillassa Learning cafe menetelmä ei toteutunut idean mukaisesti, vaan vanhemmat pitäytyivät omissa ryhmissään koko työskentelyn ajan. Ryhmissä ei ollut Learning cafe menetelmään kuuluvaa puheenjohtajaa, vanhemmat keskustelivat vapaasti aiheista ja kirjasivat ylös ajatuksiaan. Lopussa käytettiin aikaa noin puoli tuntia koko ryhmän yhteiseen keskusteluun tutkimuskysymyksistä. Me tutkijat ymmärsimme loppukeskustelun aikana, että vanhemmat kokivat tärkeänä kysymykset yhteistyökokemuksista. Toisaalta keskustelun aikana tuli myös vaikutelma siitä, etteivät vanhemmat uskoneet, että yhteistyötä olisi mahdollista tämän tutkimuksen avulla kehittää. Tämä tutkimus pohjautuu 21 vanhemman sähköisiin vastauksiin sekä yhdeksän vanhemman Learning cafe vanhempainillassa paperitauluille kokoamiin vastauksiin.

Tutkijoilla oli varasuunnitelma Learning cafe vanhempainiltaa varten. Jos Learning cafe vanhempainillassa olisi tullut tilanne, että vanhemmalla tulee tarve/halu kertoa omasta kokemuksesta tarkemmin, tarjottaisiin hänelle mahdollisuus joko kirjalliseen vastaukseen tai myöhemmin toteutettavaan tutkijoiden ja vanhemman väliseen keskusteluun em. kysymysten pohjalta. Mahdollinen keskustelu olisi nauhoitettu vanhempien luvalla kahdella nauhurilla, jotka olisi litteroitu ja yhdistetty muuhun materiaaliin analyysiä varten. Vanhempainillassa ei tullut eteen tilanteita, joissa olisi tarvittu tätä varasuunnitelmaa.

4.4 Aineiston analyysi

Aineiston keruun jälkeen voitiin aloittaa aineiston analyysi. Tässä tutkimuksessa käytettiin analyysimenetelmänä aineistolähtöistä laadullista sisällönanalyysiä eli induktiivista sisällönanalyysiä. Aineistolähtöinen laadullinen sisällönanalyysi on prosessi, joka koostuu kolmesta vaiheesta; 1. aineiston redusointi eli pelkistäminen, 2. aineiston klusteroin-

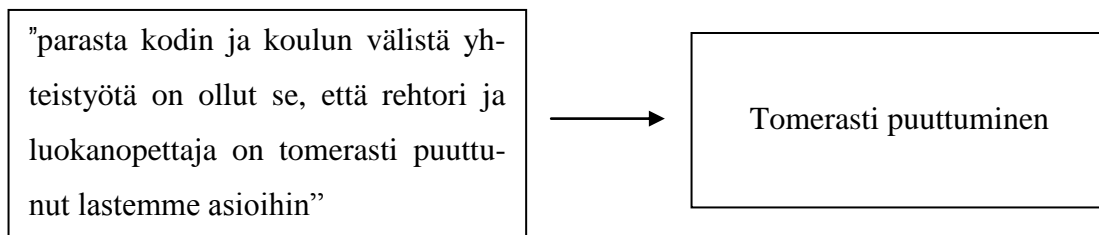
ti eli ryhmittely ja 3. abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi & Sarajrvi, 2004, 110–111; Hirsjärvi ym. 2007, 218–219.) Aloitimme aineiston analyysin kirjaamalla vanhempain illan vastaukset sanatarkasti word-pohjalle. Siirsimme myös Webropolin kautta saadut sähköiset vastaukset samalle pohjalle, vastaustekstiä kertyi yhteensä 17 sivua yhteensä 30 vastaajalta. Tutkimukseen osallistujamäärä oli aika pieni, arvioitu vanhempien määrä oli kummassakin koulussa yhteensä 180. Mietimme osallistujien määrän vähyyttä ja pohdimme olisiko vastaajien vähyyteen syynä kysymykset, jotka vaativat paljon aikaa vastata. Mietimme myös olisiko pitänyt tehdä enemmän vanhempien informointityötä tutkimus ja kehittämistehtävästä etukäteen, joka olisi motivoinut heitä vastaamaan, esimerkiksi tavata vanhemmat vanhempainiltoihin liittyvissä pienemmissä oman luokan tapaamisissa. Lisäksi pohdimme olisiko Learning cafe vanhempainilta pitänyt toteuttaa Oulun lisäksi myös Kempeleessä.

Analyysin teko jatkui, luimme vastaukset läpi useaan kertaan. Kumpikin tutkija tahollaan tutustui materiaaliin ja ryhtyi alleviivaamaan tekstistä alkuperäisilmaisuja. Aineiston analyysiä voi helpottaa käsitekartan avulla, siinä nostetaan esiin oleelliset asiat ja eri osien väliset yhteydet. Näin tutkija voi hahmottaa kokonaisuuden ja kaikki osat yhtäkaa. (Metsämuuronen, 2001, 54)

Aineiston redusoinnissa eli **pelkistämisessä** aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennaiset asiat pois. Pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä, jolloin aineistolta voidaan lähteä kysymään tutkimustehtävän mukaisia kysymyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009,101, 109–110.) Tässä tutkimuksessa tutkijat kysyivät aineistolta: ”kuvaako tämä vanhemman kokemusta koulun tai viranomaisverkoston kanssa tehtävästä yhteistyöstä”, ”kuvaako tämä vanhemman kokemusta kohdatuksi tulemisesta”, ”kuvaako tämä tulevaisuuden koulua”. Pelkistysvaiheessa yritimme löytää alkuperäisilmaisulle mahdollisimman kuvaavan, yksinkertaisen ilmaisun.

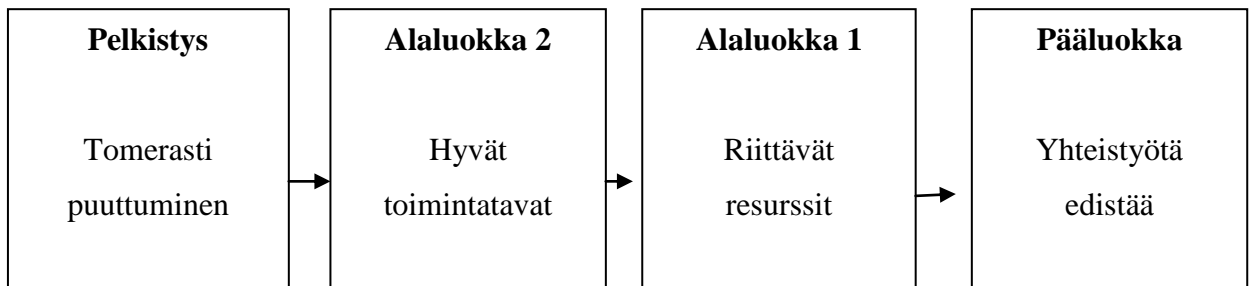
Alkuperäisilmaisu

Pelkistys

KUVIO 2. Esimerkki alkuperäisilmauksen pelkistämisestä

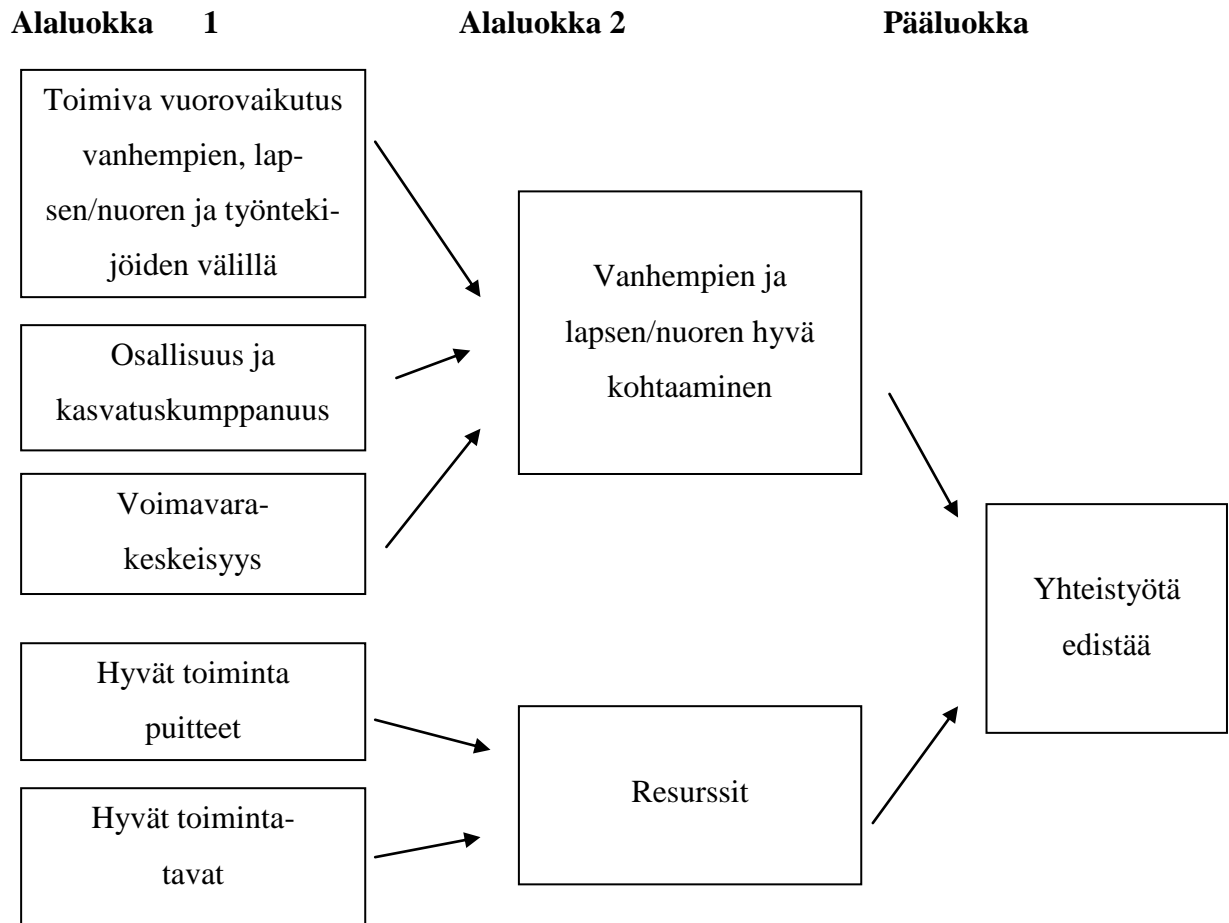
Ryhmittelyssä eli klusteroinnissa aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavuuksia. Tässä luodaan pohja tutkimuksen perusrakenteelle sekä saadaan alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä. Ryhmittelyssä samanlaiset ilmaisut yhdistetään samaan alaluokkaan ja annetaan sille nimi, joka parhaiten kuvaa sisältöä. (Tuomi, Sarajärvi, 2009, 110-111) Tutkijat siirsivät pelkistetyt ilmaisut aluksi seuraavien otsikoiden alle; keskustelu/vuorovaikutus, palaverit/verkotot, lapsen liittyviä kommentteja, opettajiin liittyviä kommentteja, muihin viranomaisiin liittyviä kommentteja, ympäristöön/kouluun liittyviä kommentteja, yhteistyökeinot/välineet, vanhemman näkemys lapsen tarpeista ja tulevaisuuden koulu ja toimintakeinot. Tämän jälkeen jatkoimme aineiston lukemista tässä muodossa.

KUVIO 3. Esimerkki analyysin etenemisestä yksittäisestä yleiseen

Ryhmittelyn jälkeen oli vuorossa abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Ryhmittelyssä jatketaan luokkien muodostamista niin kauan, kuin se on aineiston sisällön kannalta mahdollista. Näin muodostuneita luokkia voidaan kutsua pääluokiksi. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 110–111) Luettuamme ryhmiteltyä tekstiä useamman kerran, tekstistä rupesi nousemaan esille kolme ilmiötä; yhteistyötä edistävää toimintaa, yhteistyötä vaikeuttavaa toimintaa ja vanhempien toiveita yhteistyöhön tulevaisuudessa. Näiden kolmen ilmiön löytyminen vaikutti myös alaluokkien muotoutumiseen. Sen sijaan,

että lähtisimme tarkastelemaan eri ammattiryhmien ja perheiden välistä yhteistyötä, päätimme keskittyä vanhempien ja ammattilaisten yhteistyön tarkasteluun yleisemmällä tasolla. Tähän päätökseen vaikutti erityisesti se, että vanhempien kuvaamana esiintyi samankaltaisia kokemuksia yhteistyöstä vanhempien ja koulun työntekijöiden, vanhempien ja lastensuojelun työntekijöiden sekä vanhempien ja lasten ja nuorisopsykiatrisen yksiköiden työntekijöiden välillä.

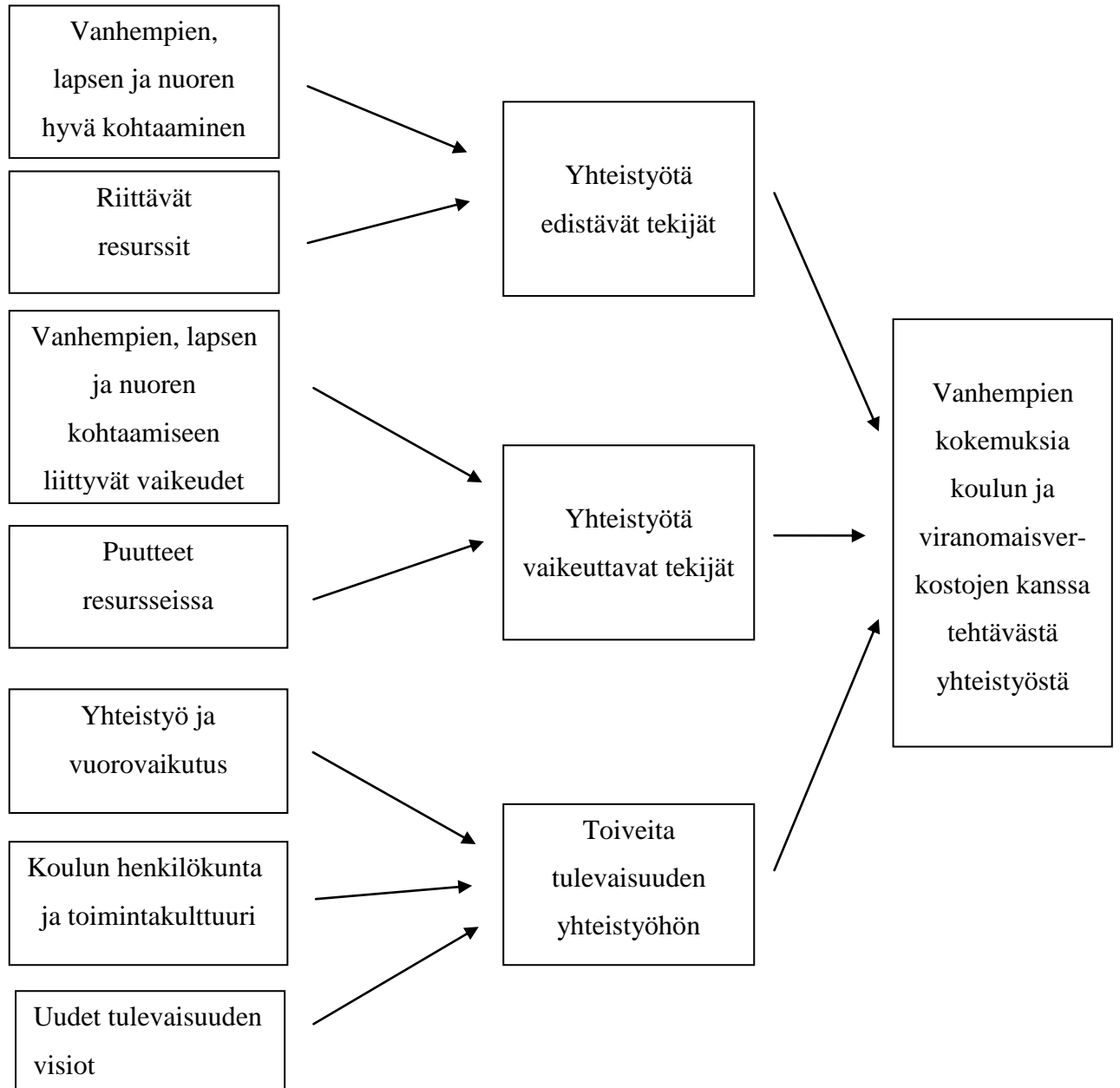
KUVIO 4. Esimerkki Learning cafe ja sähköisen kyselyaineiston luokittelu

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija ja tieto kietoutuvat toisiinsa saumattomasti. Tutkijan tulee ottaa huomioon myös omat arvolähtökohdat, sillä arvot muovaavat sitä miten ymmärrämme tutkittavia ilmiöitä. (Hirsjärvi ym. 2007, 157–159) . Tämän lisäksi tutkijan oma tieto ja ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä selkeyttävät tutkimuksen suuntaa, sitä mitä haluaa tietää tutkittavasta ilmiöstä. (Maison, 1997, 40) Tutkijat ovat molemmat omassa työssään osallistuneet viikoittain erilaisiin hoitokeskusteluihin ja – neuvotteluihin vanhempien ja lasten kanssa sekä erilaisiin verkostoihin ja palaveri-ihin yhdessä vanhempi-

en, lasten ja nuorten ja koulun sekä erityispalveluiden henkilökunnan kanssa. Tämän pohjalta tutkijoilla itsellään on runsaasti omia ajatuksia ja käsityksiä yhteistyöstä koulun, viranomaisverkostojen ja perheiden kanssa. Myös tutkijoiden omat arvot ja ihmis-käsitys vaikuttavat käsitykseen hyvästä yhteistyöstä. Näitä seikkoja pohdimme useasti analyysivaiheen aikana, jotta omat mielipiteet ja asenteet eivät vaikuttaisi tutkimustulosten analysointiin.

5 VANHEMPIEN KOKEMUKSIA KOULUN JA VIRANOMAISVERKOSTOJEN KANSSA TEHTÄVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ LASTEN HYVINVOINNIN LISÄÄMISEKSI

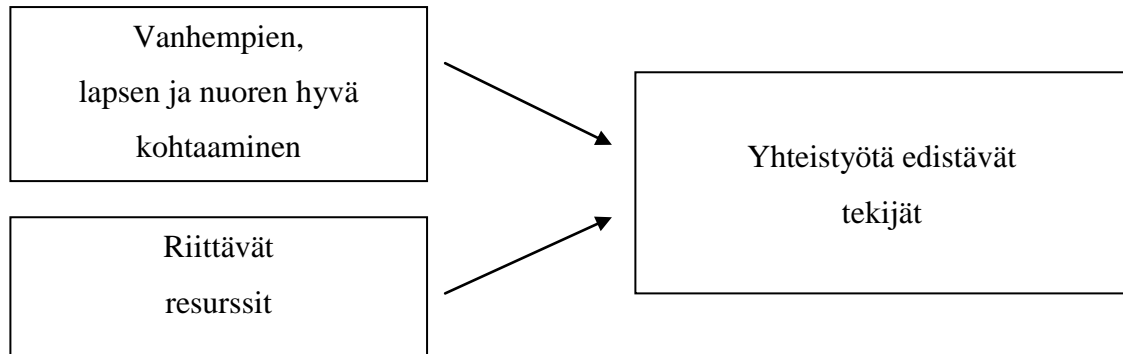
Tutkimuksemme aineiston analyysin perusteella muodostui vanhempien kokemuksista kolme pääluokkaa: yhteistyötä edistävät tekijät, yhteistyötä vaikeuttavat tekijät sekä toiveita tulevaisuuden yhteistyöhön.

KUVIO 5. Vanhempien kokemuksia koulun ja viranomaisverkostojen kanssa tehtävästä yhteistyöstä

5.1 Yhteistyötä edistävät tekijät

Vanhemmat kuvasivat koulun henkilökunnan, viranomaisverkostojen ja vanhempien välistä yhteistyötä edistävinä seikkoina työntekijöiden ja vanhempien ja lapsen/nuoren hyvää kohtaamista ja riittäviä resursseja.

KUVIO 6. Yhteistyötä edistävät tekijät

Vanhempien, lapsen ja nuoren hyvä kohtaaminen

Vanhemmat kuvasivat hyvään kohtamiseen liittyen vanhempien, lapsen ja nuoren sekä työntekijöiden välisen hyvän ja toimivan vuorovaikutuksen, osallisuuden ja kasvatuskumppanuuden, sekä voimavarakeskeisyyden.

Toimiva vuorovaikutus vanhempien näkökulmasta toteutui, kun vuorovaikutustilanteet olivat sellaisia, joissa syntyi yhteistä, vapaata ja monipuolista keskustelua ja joissa työntekijöiden ja vanhempien välille ei jäänyt epäselvyyksiä. Tärkeänä pidettiin myös kuuluksi tulemistä ja kokemusta, siitä että käsiteltävään asiaan suhtauduttiin vakavasti. Vanhemmista oli tärkeää, että työntekijä pystyi hyväksymään lapsen tai nuoren ongelmat ja oli niin rohkea, että uskalsi ottaa vaikeat asiat puheeksi. Tällöin vanhemmat kokivat, että yhdessä työntekijän kanssa voitiin käsitellä vaikeita asioita. Tämän lisäksi rento ilmapiiri, turvallisuus ja kokemus, että on voinut ihmetellä ja kysyä, edisti vanhempien mukaan yhteistyötä. Tärkeänä pidettiin myös arkipäivän keskusteluja. Jotkut vanhemmat kokivat myös, että silloin kun ei ollut ongelmia, ei tarvittu keskustelujakaan.

Rennossa ilmapiirissä vaikeistakin asioista helppo keskustella

Keskustelut niin kattavia ettei tarvitse enää sen jälkeen ihmetellä miten asiat sujuvat

Lasten ja nuorten kohtaamisessa vanhemmat pitivät tärkeänä, että työntekijä tuntee lapsen ja on hänestä kiinnostunut. Yksilöllinen kohtaaminen ja kuuleminen sekä myönteinen hyväksyvä suhtautuminen olivat myös tärkeitä elementtejä. Merkityksellistä oli myös erilaisuuden hyväksyminen ja kokemus, että lapsi/nuori saa olla oma itsensä ja että hänen motivaatiota koulunkäyntiin tuetaan.

Tomerasti puuttunut lastemme asioihin, kun on ollut aihetta ja ratkaisut ongelman yhdessä vanhempia kuunnellen

Osallisuus ja kasvatuskumppanuus näkyivät vanhempien kuvaamana siten, että vanhemmat kokivat tärkeänä työntekijän ja vanhemman välisen tasavertaisuuden, vastavuoroisen arvostuksen ja keskinäinen kunnioituksen. Merkityksellisenä pidettiin vanhempien näkemysten huomiointia ja asiallista kohtelua. Vanhemmat arvostivat, että kaikilla oli yhteiset tavoitteet lapsen asioissa, jokainen osaltaan panosti työskentelyyn ja että ongelmat ratkaistiin yhteistyössä. Vanhempien mielestä oppilaan mukana olo keskusteluissa oli hyvä kokemus. Onnistunutta yhteistyötä ja kasvatuskumppanuutta kuvattiin mutkattomaksi ja helpoksi.

Yhdessä olemme panostaneet lapsen vahvuuksiin. Näillä eväillä lähdimme rakentamaan lapsemme seuraavaa kouluvuotta

Yhteistyö nähdään molemminpuolisena mahdollisuutena tehdä työtä yhteisen tavoitteen eteen; lapsen hyvinvoinnin

Voimavarakeskeisyyttä vanhemmat kuvasivat vahvuuksiin panostamisena ja niiden näkemisenä. Koettiin tärkeänä, että lapsi saa positiivista huomiota ja positiiviset puolet nostetaan esille. Lisäksi koettiin tärkeänä, että kotiin otettiin yhteyttä myös positiivisten asioiden suhteen. Merkityksellistä olivat myös positiivinen ilmapiiri ja rakentava henki, työntekijän positiiviset keinot vaikeissa tilanteissa ja lapsen saama uusi mahdollisuus.

Aina kuitenkin kaivettu esiin positiivisia puolia, koska niitä löytyy usein hankalissakin tilanteissa

Asennoituminen lapseen on myönteistä ja hyväksyvää, nähdään lapsen vahvuudet.

Riittävät resurssit

Vanhemmat kuvasivat riittäviin resursseihin liittyvän hyvät toimintapuitteet ja – tavat ja ongelmatilanteissa toimivan verkostotyön.

Hyvinä toimintapuitteina vanhemmat pitivät turvallisia ja oikein mitoitettuja tiloja, turvallista koulumatkaa lähiympäristön lasten ja ystävien kanssa sekä riittävää ja koulutettua henkilökuntaa. Tärkeänä lapsen kannalta vanhemmat pitivät lapselle sopivinta koulupaikkaa, pienryhmää tai integraatiota lähikouluun.

Tilat, lisäkoulutus ja resurssit on mitoitettu niin, että lapsen asettamiin haasteisiin voidaan vastata

Lähikoulun lisäksi jokaisella lapsella on oikeus saada opetusta, oppia uusia asioita ja viettää päiväänsä kouluympäristössä, jossa hän kokee olevansa turvassa ja hyväksyty

Hyvin integroidaankin lähikouluihin joko erityisryhmiin tai tarvittavilla tukitoimilla isompiin luokkiin

Hyvinä toimintatapoina vanhemmat pitivät Wilma-viestejä, puhelin- sekä kasvatuskeskusteluita. Lisäksi tärkeinä yhteistyömuotoina koettiin vanhempainillat, kotikoulupäivät ja vanhempain ryhmä.

Vanhempainillat ovat olleet positiivisia.

Wilmalla on helppo tavoittaa opettajat tarvittaessa

Toimivaa verkostotyötä vanhemmat kuvasivat säännöllisinä, yhteisinä viranomaispalavereina, jotka auttoivat puolin ja toisin saamaan tietoa lapsen asioista, ennakoimaan muutoksia ja pysymään ajan tasalla lapsen asioissa. Vanhemmat kokivat hyvänä myös työntekijän aktiivisen yhteydenpidon kotiin päin. Vanhemmat pitivät tärkeänä toimintatapana myös oikea-aikaista ongelmien ja asioiden hoitamista ja selvittämistä; puututaan heti ongelmiin. Tärkeänä pidettiin myös joustavuutta ja ratkaisujen keksimistä ongelmatilanteissa sekä verkostojen kautta avun järjestämistä nuorelle ja vanhemmille. Vanhemmat toivoivat myös ohjausta ja opastusta. Koulun vaihto nähtiin myös yhtenä vaihtoehtona ja uuden koulun arvot ja asenteet mahdollisuutena.

Sellaiset, joissa opettaja on aktiivisesti ottanut yhteyttä tärkeässä asiassa kotiin: sekä lapsen iloissa että kehittämistä vaativista kasvatusasioista.

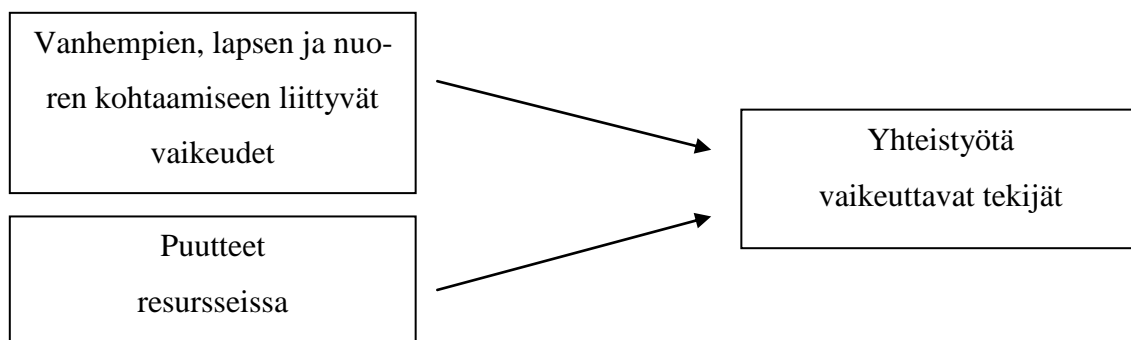
Ongelmat hoidetaan, lapsen ei tarvitse huomenna miettiä miten tuli eilen tehtyä

Avoimuutta ottaa vastaan uusia keinoja toimia haastavan lapsen kanssa

Ei ole olemassa yhtä oppikirjakaavaa, jolla tulisi kaikkien kanssa pärjätä.

5.2 Yhteistyötä vaikeuttavat tekijät

Vanhemmat kuvasivat yhteistyötä vaikeuttavina tekijöinä vanhempien, lapsen ja nuoren kohtaamiseen liittyviä vaikeuksia ja puutteet resursseissa.

KUVIO 5. Yhteistyötä vaikeuttavat tekijät

Vanhempien, lapsen ja nuoren kohtaamiseen liittyviä vaikeuksia

Vanhemmat kuvasivat vanhempien, lapsen ja nuoren kohtaamiseen liittyviä vaikeuksia vuorovaikutukseen sekä kasvatuskumppanuuteen ja osallisuuteen liittyen.

Vuorovaikutukseen liittyviä vaikeuksia vanhemmat kuvasivat keskinäisenä ymmärtämättömyytenä, epäkunnioittavana puheena, vähättelynä ja syyllistämisenä. Ymmärtämättömyyden kautta ajaututtiin tilanteeseen, jossa reagoitiin voimakkaasti tunnetasolla, sanottiin liian paljon toista loukkaavia asioita. Vuorovaikutustilanteissa koettiin hankalana se, ettei asioita otettu esille eikä asioista puhuttu suoraan. Vanhempien mielipiteet jäivät huomiotta.

Vanhempien ja lasten esiin tuoma huoli tulisi ottaa todesta, eikä vähätellä

Vanhemmat kuvasivat **lapsen ja työntekijöiden välisen vuorovaikutuksen vaikeuksia** siten, että lapsella oli kokemus, ettei ollut hyväksytty ja oli leimautunut sekä sai negatiivista palautetta. Vanhemmat kuvasivat lapsen itsetunnon ja koulunkäyntimotivaation laskua sekä kouluun lähtemisen vaikeuksia. Koulun käyminen kuvattiin muuttuvan rasokkaaksi.

Lapsen kanssa työtä tekevien negatiiviseksi muuttunutta asennetta on liki mahdotonta muuttaa positiiviseksi sillä se vaatii voimakkaan tahtotilan, jota kriisitilanteessa harvoin on.

Lapsi koki, ettei hän ollut hyväksytty koska hän on huono. Ei kyennyt täyttämään odotuksia

Kouluun lähtö alkoi jännittää ja viikot tuntuivat pitkiltä sekä raskailta. Meistä kaikista.

Kasvatuskumppanuuteen liittyviä vaikeuksia vanhemmat kuvasivat keskinäisen yhteyden katkeamisella ja ”yhteisen sävelen” puuttumisella. **Osallisuuteen liittyviä vaikeuksia** vanhemmat kuvasivat taisteluksi, jossa kokivat, että joutuivat tekemään paljon

työtä saadakseen apua. Vanhemmat kokivat myös toivottomuutta ja uupumusta. Vanhempien mielestä ongelmana oli osallistumattomuus järjestettyihin vanhempien iltoihin.

Vanhemmat joutuvat aivan liikaa tehdä töitä saadakseen apua lapselleen... Vanhemmat uupuu.

kevätkuuhla häämötti ovella ja koimme tilanteen toivottomana.

Ainoa huolenaihe on vanhempien vähäinen osanotto

Puutteet resursseissa

Vanhemmat kuvasivat resurssien puutteita toimintapuitteiden, toimintatavoissa olevien puutteiden, verkostotyössä olevien puutteiden sekä työntekijän ominaisuuksien kautta.

Vanhemmat kuvasivat **toimintapuitteiden puutteina** olevan kunnan vähäiset resurssit. Vanhemmat ajattelivat, että koulut ja ryhmät ovat isoja sekä toiseen koulun (erityiskouluun) pääsy on vaikeaa. Vanhemmat kokivat myös riittävän tuen puuttuvan.

Toimme esille lapsen kanssa esiintyvät haasteet jo keväällä. Hyvissä ajoin ennen koulujen alkamista. Hyvin pian kävi ilmi, että koulun tuki lapselle on riittämätöntä.

Vanhemmat kuvasivat **toimintatapojen puutteina** hankalat, keskellä päivää olevat palaverit. Toimintatapojen puutteeksi kuvattiin myös, ettei konkreettista tukea tai toimia ollut saatavilla, tukitoimia ei otettu käyttöön tai tukimuodon kokeilujakso oli liian lyhyt. Oppilaiden tasa-arvoon vetoaminen esti myös yhteistyötä.

Ehdotettuja tukitoimija ei otettu käytäntöön vaan ne ohitettiin tai niitä kehitettiin liian lyhyen aikaa.

Verkostotyön puutteina vanhemmat kuvasivat, että verkostoissa keskusteltiin liikaa konkreettisen tekemisen sijaan, jolloin asiat eivät edenneet. Työntekijöiden vaihtuessa työskentely alkoi alusta. Vanhemmat kuvasivat lisäksi, että lapsi unohtuu kaikkien palaverien alle.

Kun auttajataho tai henkilöstö vaihtuu tarina alkaa alusta, kun sen pitäisi jatkua

Lasta ei hyödytä palaverit tai sovitut toimenpiteet mikäli kaikki jäävät toteuttamatta.

Verkostotyössä vanhemmat kokivat hankalana työntekijöiden vaihtumisen ja sen, etteivät työntekijät tunne toistensa toimialoja. Työntekijöiden vaitiolovelvollisuus koettiin myös yhteistyötä estävänä. Myös viranomaisten keskinäisen yhteistyön puute näyttäytyi vanhemmille yhteistyötä vaikeuttavana asiana. Vanhempien mukaan tyhjät lupaukset, äkkinäiset ratkaisut ja jonot palveluihin vaikeuttivat yhteistyötä. Lisäksi puutteina koettiin verkostoissa liian monet toimijat perheen ympärillä. Tämä aiheutti hankaluuksia, koska vanhemmat eivät tienneet työnjakoa eri toimijoiden kesken, eikä perheelle ollut nimettyä vastuuhenkilöä. Vanhemmilla oli myös kokemuksia, että perhettä ja lasta siirrellään paikasta toiseen tai nuori hoidetaan yksilönä ilman että perhettä tuettaisiin.

Liian monta toimijaa lapsen ympärillä, ja kuka ottaa vastuun?

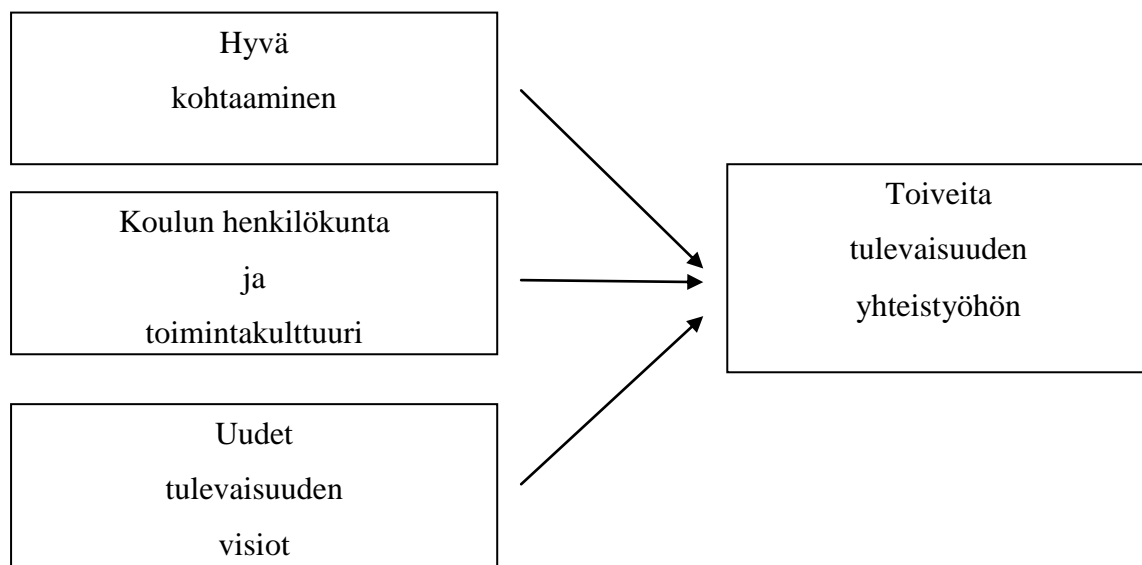
Työntekijän ominaisuuksien puutteina vanhemmat kuvasivat työntekijän negatiivisen asenteen ja vaikeuden ottaa kritiikkiä vastaan. Myös työntekijän tiedonpuute ja vanhempien kokemat puutteet työntekijän ammattitaidossa vaikeuttivat yhteistyötä.

jos opettaja ei itse ota vastaan rakentavaa palautetta, niin on vaikea lähteä hakemaan ratkaisua muualta.

5.3 Toiveita tulevaisuuden yhteistyöhön

Vanhemmat kuvasivat tyytyväisyyttä kumpaankin haastattelussa mukana olleeseen kouluun, henkilökuntaan ja olemassa olevaan toimintakulttuuriin. Tämän lisäksi vanhemmat esittivät toiveita tulevaisuuden yhteistyöhön liittyen. Vanhemmat kuvasivat tulevaisuuden yhteistyöhön liittyviä toiveita vuorovaikutuksen, koulun henkilökuntaan ja koulun toimintakulttuuriin liittyen sekä uusiin tulevaisuuden visioihin liittyen.

Nykyinen koulu on jo aika hyvin sellainen, joka tukee hyvinvointia.

KUVIO 7. *Toiveita tulevaisuuden yhteistyöhön*

Hyvä kohtaaminen

Hyvää kohtaamista vanhemmat kuvasivat ilmapiirin, vuorovaikutuksen, voimavara-keskeisyyden, osallisuuden ja kasvatuskumppanuuden kautta.

Tulevaisuuden koulussa vanhemmat toivovat yhteistyön opettajien ja koulun henkilökunnan kanssa olevan luonnollista ja neutraalia, ei aina ennalta sovittuja. Vanhemmat toivoivat ilmapiirin olevan avoin, rento, kunnioittava ja luottamuksellinen. Vanhemmat pitivät tärkeänä tasa-arvoisuutta ja aitoa yhteistyötä. Vuorovaikutustilanteisiin vanhemmat toivoivat keskustelevuutta ja avointa suoraan asioista puhumista, asioiden yhdessä pohdintaa ja vanhempien kuulemista.

Opettajan taidoissa korostuu jatkossa vuorovaikutus- ja ryhmätyötaidot, kyky heittäytyä nopeasti uusiin tilanteisiin ja mukautua jatkuvaan muutokseen.

Keskusteleva, avoin, yhteistyökykyinen, vanhempia osallistava, helposti tavoitettava

Lapsen ja nuoren kohtaamisesta vanhemmat toivoivat, että kaikki olisivat tasa-arvoisia ja kaikilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet oppia sekä lasta ymmärrettäisiin ja hänet hyväksytään. Vanhemmat toivoivat, että lapsi ja nuori nähtäisiin yksilönä ja mahdolliset erityispiirteet sekä oppilaan erityiset kiinnostuksen kohteet huomioitaisiin. Lisäksi vanhemmat toivoivat, että lapsen liittyvät esitiedot hyödynnettäisiin.

Tulevaisuuden koulussa vanhemmat toivoivat, että lapsen vahvuudet huomioitaisiin sekä lasta kannustettaisiin ja hän saisi positiivista palautetta silloin, kun on mennyt hyvin. Vanhemmat toivoivat myös, että kotiin otettaisiin yhteyttä myös positiivisissa asioissa. Vanhemmat toivovat, että työntekijät näkisivät lapsen tulevaisuuden toiveikkaana ja kannustaisivat lasta.

huominen on mahdollisuus

Tulevaisuuden koulussa vanhemmat toivoivat vanhemmille enemmän osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia lapsen ja nuoren koulun käyntiin liittyen. Vanhemmat toivat esille myös koko perheen mukana olon mahdollisuutta. Vanhemmat pohtivat myös oppilaan oman valinnan mahdollisuuden ja oman oppimisen suunniteutelun lisääntymistä ja vanhemman roolin vähenemistä valinnoissa.

tulevaisuuden kouluvoi olla myös paikka, jossa oppilas valitsee itse sen, mihin osallistuu. Ehkä vanhempien rooli pienenee, erityisesti valintatilanteissa, jotka koskettavat eettisiä, uskonnollisia, poliittisia tai kulttuurisia asioita.

Vanhemmat toivoivat, että perheet ja vanhemmat arvostaisivat koulua ja koulun henkilökuntaa kasvatuskumppaneina. Työntekijä ei olisi vain auktoriteetti ja asiantuntija. Vanhemmat toivoivat että koululla ja kodilla olisi yhteiset kasvatustavoitteet. Lisäksi pohdittiin kolmannen sektorin mukaan tuloa koulun rinnalle ja pohdittiin seurakunnan roolin pienenemistä ja lopulta katoamista kokonaan.

Koulun henkilökunta ja toimintakulttuuri

Koulun henkilökuntaan ja kulttuuriin liittyviä asioita vanhemmat kuvasivat työntekijäresurssin, hyvän työntekijän ominaisuuksien, toimintatapojen ja uusien tulevaisuuden visioiden kautta.

Vanhemmat toivoivat kouluun enemmän aikuisia, sijaisia ja avustajia, enemmän tukiresursseja sekä monipuolista henkilökuntaa. Lisäksi toivottiin resurssia retkiin ja tutkimiskäynteihin. Vanhemmat toivoivat opettajille työrauhaa, aikaa yhteistyöhön ja mahdollisuuksia antaa oppilaille tukiopetusta. Lisäksi toivottiin työntekijöille tietoa moniarvoisuuteen, kulttuuriin, ihmiskäsityksiin, uskontoon ja politiikkaan liittyen. Toivottiin ammattitaitoisia työntekijöitä ja koulutusta vuorovaikutustilanteisiin.

Opettajilla on työrauha ja heillä on tarvittavat resurssit tehdä yhteistyötä kodin kanssa.

Tulevaisuuden koulu voi olla myös paikka, jossa oppilas itse valitsee entistä enemmän itse sen, mihin osallistuu. Ehkä vanhempien rooli pienenee, erityisesti valintatilanteissa jotka koskevat eettisiä, uskonnollisia, poliittisia tai kulttuurisia asioita.

Vanhemmat toivoivat, että hyvällä työntekijällä olisi suuri ja lakea sydän ja ymmärtämystä lapseen. Työntekijällä pitäisi olla halu auttaa, hyvät vuorovaikutus- ja ryhmätyötaidot, ei syyllistämistä eikä vähättelyä. Lisäksi työntekijä tarvitsisi herkkyyttä, lempeyttä, luovuutta, kärsivällisyyttä ja kykyä asettua toisen asemaan. Hyvä työntekijä olisi myös ammattitaitoinen, motivoitunut omaan työhön. Hänellä olisi myös valmius ottaa vastaan apua tarvittaessa.

Vanhemmat toivoivat, että henkilökunta olisi pysyvää ja olisi yksi tuttu työntekijä. Tapaamiset järjestettäisiin tarpeenmukaisesti ja oikea-aikaisesti ja tuettaisiin koko perhettä. Asiat selvitettäisiin tilanne kerrallaan ja vanhoja ei muisteltaisi. Tarvittaessa voisi tehdä nopeita korjausliikkeitä tilanteen niin vaatiessa. Tuttu työntekijä voisi tarvittaessa pyytää muita toimijoita mukaan. Toivottiin, että myös koulun henkilökunta tekisi myös kotikäyntejä vaikka tämä lisäisi työtä. Vanhemmat toivoivat, että koulun ja oppilashuollon henkilökunta olisi nopeasti ja helposti tavoitettavissa. Vanhemmat toivoivat selkeää päivärytmiä, rajoja ja sääntöjä. Yhteistyömuotoina vanhemmat ehdottivat teemapäiviä ja -iltoja, vanhempainiltoja, keskusteluja ja Wilma-viestejä. Opiskeluun vanhemmat toivoivat, että oppiaineiden raja-aidat purettaisiin ja oppiaineet integroitaisiin käytäntöön. Lisäksi toivottiin joustavuutta opiskelujärjestelyissä.

Huomioidaan enemmän koulussa yksilöllisyys ja kiinnostuksen kohteet koulussa. Ettei tarvitse mennä saman kaavan mukaan kaikilla.

Opettaja käy lapsen kotona ja havainnoi itse miten kotielämä sujuu.

Tulevaisuudessa voisi olla sellaisia luokkaretkiä johon otetaan koko perhe mukaan toimimaan

Uudet tulevaisuuden visiot

Vanhemmat näkevät tulevaisuuden koulussa mahdollisuuden reaaliaikaiseen yhteydenpitoon ja virtuaalisiin vanhempainiltoihin, joissa ei olla fyysisesti paikalla. Vanhemmat pohtivat myös, että tulevaisuuden koulusta tulisi enemmän suojattu ja turvattu uhkantilanteita vastaan ja oppilaat harjoittelisivat vaaratilanteiden varalta. Seurakunnan rooli vähenisi ja tilalle tulisi toimintaa, jonka arvoina vapaa-ajattelu ja ateismi.

Yhteydenotot tapahtuu reaaliajassa sähköistä kanavaa käyttäen, mahdollisesti koko luokan vanhemmat voisivat olla ns. virtuaalivanhempianillassa mukana. Ei tarvitsisi olla fyysisesti paikan päällä.

6 TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELUA AIKAISEMPIIN TUTKIMUKSIIN JA KIRJALLISUUTEEN LIITTYEN

Tutkimuksessamme vanhemmat kuvasivat lasten ja nuorten hyvinvointia tukevana yhteistyönä toimivaa vuorovaikutusta koulun ja viranomaisverkostojen kanssa. Tutkimuksessa korostui hyvän yhteistyön pohjana työntekijän arvostava ja kunnioittava suhtautuminen niin lapseen kuin vanhempaankin. Vanhemmat pitivät tärkeänä, että työntekijä tuntee lapsen ja on hänestä kiinnostunut ja kohtaa hänet positiivisella asenteella. Työntekijän ja vanhemman tasavertaisuus koettiin tärkeänä. Hyvinvointia tuki myös koulun toiminta puitteet ja – tavat. Tärkeäksi koettiin, että resurssit riittävät oikea-aikaiseen ongelmien ja asioiden hoitamiseen.

Yhteistyötä vaikeuttavina tekijöinä nousi kohtaamiseen liittyviä ilmiöitä; vaikeudet vuorovaikutustilanteissa, epäkunnioittava kohtaaminen ja lapsen negatiivisesti näkeminen. Vanhemmat kuvasivat, että tyhjä lupaukset, äkkinäiset päätökset ja jonot palveluihin vaikeuttivat yhteistyötä.

Vanhemmat olivat tyytyväisiä jo nykyisiin kouluihin. Tulevaisuudessa vanhemmat toivoivat luonnollista, neutraalia voimavarakeskeistä yhteistyötä. Lisäksi toivottiin keskusteluvuotta ja aitoa kohtaamista. Vanhemmat toivoivat laajempaa mahdollisuutta oppilaana, perheenä ja vanhempana osallistua lapsen ja nuoren koulunkäyntiin sekä yhteisiä toiminnallisia päiviä. Vanhemmat toivoivat, että henkilökunta olisi pysyvää ja olisi yksi tuttu työntekijä. Vanhemmat visioivat myös nykyteknologian mukaan ottamista kouluarkeen; reaaliaikaista yhteydenpitoa koulun ja vanhempien välillä.

6.1 Yhteistyötä edistävät tekijät

Vanhempien, lapsen ja nuoren kohtaaminen

Tässä tutkimuksessa vanhemmat kuvasivat tärkeänä yhteistyötä rakentavana voimavarana vanhempien, lapsen ja nuoren hyvää kohtaamista. Vanhemmat kuvasivat toimivaa

vuorovaikutustilannetta sellaisena kohtaamisena, jossa syntyy yhteistä, vapaata, selkeää ja monipuolista keskustelua. Tärkeää oli saada kokemus kuulluksi tulemisesta. Vanhemmat arvostivat vaikeiden asioiden esille ottamista ja lapsen tai nuoren hyväksymistä vaikeuksista huolimatta. Rento ja turvallinen ilmapiiri, jossa oli lupa ihmetellä, edisti vuorovaikutusta.

Myönteinen vuorovaikutus syntyy varaamalla riittävästi aikaa yhteistyölle vanhempien kanssa. Keskustelut tulee käydä sellaisella kielellä ja tavalla että kaikki voivat osallistua tasavertaisesti. Tärkeäksi nousee se, miten vanhemmat kohdataan ja missä heitä tavaataan, tervetulleeksi kokeminen on tärkeää hyvän vuorovaikutuksen syntymiseksi. Aikuisten hyvät suhteet työntekijöihin vaikuttavat lasten ja nuorten turvallisuuden tunteen kokemiseen. (Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön, 2007, 12) Myös Puolakan (2013, 51) tutkimuksessa yhteistyö kodin ja koulun välillä koettiin tärkeäksi. Tutkimuksessa tuli esille että yhteistyön kautta asioita saadaan korjaantumaan. Koulu tarvitsee työskentelyyn kotoa tulevan tuen, vastuunkannon, lapsen ja nuoren perusasioista huolehtimisen sekä yleisesti vanhemman aktiivisen kiinnostuksen lapsen asioihin. Samoin myös vanhemmat tarvitsevat tukea koululta. Vanhemmat toivovat että huolenaiheista otetaan herkemmin yhteyttä. Kouluterveydenhuollossa tehdyssä tutkimuksessa vanhemmat toivoivat että lapsen hyvinvointia tarkasteltaessa heidän omat ja lapsen näkökulmat tulisivat huomioiduksi. (Mäenpää 2008, 79)

Puolakan (2013, 50) tutkimuksessa opettajan rooli hyvinvoinnin tukemisessa todettiin merkittäväksi. Vanhemmat kokivat opettajan keskeiseksi henkilöksi kouluun liittyen. Odottivat, että opettaja oppii tuntemaan oppilaan, on tasapuolinen, huomaa tuen tarpeet ja reagoi niihin. Janhusen (2013,64) tutkimuksessa puolestaan oppilaat odottivat aikuisilta enemmän kannustusta ja avun saantia koulunkäynnissään. Tällä on iso merkitys motivoitumisen ja mielekkyyden kokemisen kannalta. Tässä tutkimuksessa vanhemmat kuvasivat myös edellä esitettyjä ilmiöitä opettajan roolista. Lisäksi vanhemmat pitivät tärkeänä että työntekijä tuntee lapsen, kohtaa hänet yksilöllisesti ja motivoi lasta koulun käyntiin.

Työntekijän myönteinen ja kannustava suhtautuminen lapseen ja nuoreen vaikuttaa vanhemman ja työntekijän vuorovaikutus suhteeseen. Luottamus kehittyy yhteistoiminnan kautta, tarvitaan kohtaamisia ja keskusteluja, vuoropuhelua koulun ja kodin välillä.

Vanhempien luottamus kouluun rakentuu siitä tiedosta jonka he saavat opettajan ja lapsen välisestä suhteesta. Merkityksellistä on opettajan tapa kertoa lapsesta vanhemmille. Arvostava ja kunnioittava asennoituminen lapseen vahvistaa vanhempien luottamusta opettajaa kohtaan. Keskinäinen luottamus auttaa opettajaa työssä sillä luottamus vahvistaa vanhemman roolia lapsen koulukäynnin tukijana ja auttaa löytämään yhteistyössä sopivia tapoja tukea lasta. (Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön, 2007,12)

Veijola (2004, 108–109) toteaa tutkimuksessaan että työntekijöiden on keskusteltava ja työskenneltävä tasa-arvoisesti keskenään. Tämän jälkeen voidaan kehittää yhteistyötä niin, että perheillä on mahdollisuus tasavertaiseen kumppanuussuhteeseen työntekijöiden kanssa. Hyvä toiminta moniammatillisessa tiimissä tarkoittaa ammattihenkilöiden ja vanhempien välistä yhteistyötä, jossa tiimin jäsenet ovat kumppaneita keskenään ja päättävät yhdessä vanhempien kanssa lapsen ja nuoren asioista. Tässä tutkimuksessa työntekijän ja vanhemman välinen tasavertaisuus nähtiin tärkeänä. Vanhempien mielestä onnistunut yhteistyö oli mutkatonta ja helppoa jossa kaikki arvostivat toisiaan.

Opetushallituksen mukaan hyvän yhteistyön edistäviä tekijöitä ovat koulun ja kodin keskinäinen arvostus toisiaan kohtaan ja aito toista kuuleva kohtaaminen sekä sellaiset toimintatavat että kodin ja koulun välille syntyy luottamuksellinen suhde. (Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön, 2007, 11) Myös Kuorilehto (2014,145) tutkimuksessaan toteaa että yhteistyötä edistää perheen aito kohtaaminen ja kuuleminen avoimessa vuorovaikutuksessa. Merkityksellistä on työntekijän ja perheen yhteinen käsitys tilanteesta johon tarvitaan avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri.

Tässä tutkimuksessa vanhemmat pitivät tärkeänä lapsen ja nuoren vahvuuksiin panostamista ja positiivista kohtaamista myös vaikeissa tilanteissa. Vuorovaikutustilanteissa saadun palautteen varassa rakentuu kuva itsestä ja siitä, millaiset ominaisuudet ovat toivottuja, arvostettuja ja ihailtuja. (Tilus, 2004, 68) Myönteistä itsetuntoa luodaan kannustamisen, innostamisen ja vahvuuksien löytämisen kautta. (Jantunen & Haapaniemi, 2013, 317)

Riittävät resurssit

Tässä tutkimuksessa vanhemmat pitivät tärkeänä toimintapuitteina toimivia ja turvallisia tiloja, koulumatkaa kavereiden kanssa ja riittävää, koulutettua henkilökuntaa. Puolakan (2013, 56) tutkimuksessa lähtökohdat mielenterveyden edistämiseksi muodostavat koulun olosuhteet, henkilöstöresurssit, koululaiset ja heidän perheensä yhdessä. Mielenterveyttä edistävänä toimintana pidettiin myös ennaltaehkäisyä ja avun tarjoamista sekä saamista. Oppilailla tulisi olla kokemus että on arvokas ja että omiin asioihin on vaikutus mahdollisuus. Kouluympäristön viihtyisyys ja yhteishengen luominen, positiivinen ilmapiiri, oppilaan vahvuuksien huomioiminen ja tukeminen, tulevaisuuteen uskomisen ylläpitäminen sekä positiivisen minäkuvan luominen olivat merkityksellisiä asioita mielenterveyden edistämisen kannalta. Mielenterveyteen liittyvistä asioista puhumista ja niiden arkipäiväistämistä pidettiin tärkeänä. Koulussa pitäisi olla hyvät toimintatavat ongelmatilanteita varten, tiedonkulun ja yhteistyön tulisi olla mutkatonta. (Puolakka, 2013, 52, 55, 56)

Tutkimuksessa tuli esille, että vanhemmat pitivät tärkeinä verkostotyön menetelminä yhteisiä tapaamisia ja säännöllistä yhteydenpitoa lapsen ja nuoren kanssa työskentelevien kanssa. Janhusen (2013, 75) väitöskirjan mukaan nuoret odottivat vanhemmiltaan myös kiinnostusta kouluasioihin ja kuulumisiin sekä olevan tiiviisti mukana nuoren asioissa. Oppilaiden mukaan kotoa luotiin kouluhyvinvointia ja opittiin käyttäytymismalleja, jotka vaikuttivat oppilaiden koulu yhteisön vuorovaikutukseen hyvinä ja huonoina tapoina. Opetushallitus haluaa koulujen kehittävän erilaisia yhteistyömuotoja, jotta vanhemmille taataan mahdollisuus osallistua yhdessä oppilaiden kanssa koulun toimintaan, suunnitella ja arvioida koulutyötä yhteistyössä. (Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön, 2007, 10)

Tässä tutkimuksessa vanhemmat kuvasivat toimivana verkostotyönä oikea-aikaista asioiden selvittelyä ja ongelmien ratkaisua. Puolakan (2013, 56) mukaan tärkeää toiminnassa on nopeus ja tuoreeltaan ongelma tilanteisiin puuttuminen. Janhusen (2013,61) tutkimuksessa puolestaan todetaan oppilaiden itsensä pitävän tärkeänä, että koulun aikuiset puuttuvat enemmän ja voimakkaammin oppilaiden keskinäisiin suhteisiin. Oppilaat ovat kokeneet, etteivät itse pysty rakentamaan positiivista ilmapiiriä, vaan tarvitsevat siinä aikuisien apua. Hyvän kouluilmapiirin luomiseen tarvittiin erityisesti

opettajaa. (Janhunen 2013, 68) Koululaisten hyvinvoinnin tukemiseen liittyy koulun aikuiset ja saatavilla olevat palvelut, kuten psykologin ja kuraattorin palvelut sekä koulun ulkopuoliset tahot kuten perheneuvola. (Puolakka 2013, 49). Tässä tutkimuksessa vanhemmat kokivat myös tärkeänä, että lapsi ja nuori saa apua vaikeuksissa ja vanhemmat ohjausta ja opastusta.

On tärkeää jakaa tietoa hyvinvoinnista huolehtimiseen ja mielenterveyteen liittyvistä asioista sekä avun saantimahdollisuuksista esimerkiksi terveystiedon tunneilla. Puolakan tutkimuksessa kävi ilmi, ettei vastaajilla ollut tietoa, mistä mielenterveyspalveluita saisi. Ongelmien havaitseminen, löytäminen ja ratkaiseminen vaativat taitoja ja menetelmiä avun tarjoamiseksi. Usein opettaja huomaa ongelman ja lähtee viemään asiaa eteenpäin ottaen mukaan tarvittavia tahoja. Yhteisneuvottelut ovat yksi osa apua, siellä sovitaan toimintatavoista, siirretään tietoa ja puhutaan asioista yhdessä. Vanhempain yhdistyksessä ja vanhempain illoissa toimijoita ja toimintatapoja voidaan tehdä tutuimmiksi perheille. (Puolakka, 2013, 53,54,56)

Opetushallituksen mukaan toimivalla kodin ja koulun yhteistyöllä on todettu olevan vaikutusta lapsen ja nuoren koulumenestykseen sekä luokan ilmapiiriin. Hyvällä kodin ja koulun yhteistyöllä voidaan ehkäistä ongelmien syntyä ja helpottaa tilanteiden ratkaisemista. Yhteistyö lisää myös oppilaan tuntemusta, jolloin opettaja saa tärkeää tietoa työskentelynsä. Vanhemmat saavat yhteistyön kautta tietoa lapsensa oppimisesta, kasvusta ja kehityksestä. (Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön. 2007, 3; Warsell, 2013, 6)

6.2 Yhteistyötä vaikeuttavat tekijät

Vanhempien, lapsen ja nuoren kohtaamiseen liittyvät vaikeudet

Tässä tutkimuksessa vanhemmat kokivat yhdessä tekemisen esteenä puutteet vuorovaikutuksessa. Ymmärtämättömyys, vähättely ja syyllistäminen vaikeuttivat yhteistyötä. Hankalana koettiin myös se, ettei asioita otettu esille, eikä asioista puhuttu suoraan. Voimakkaasti tunnetasolla reagointi heikensi myös yhteistyötä. Puolakan (2013, 52) tutkimuksessa esille tulee että vanhemmat eivät koe aina tulleet riittävästi kuulluiksi ongelmatilanteissa. Opetushallituksen mukaan yhteistyö alkaa kuulemisesta joka edel-

lyttää turvallista ja avointa keskusteluilmapiiriä. Kykyä ottaa vastaan toisen viestejä tavalla, joka vahvistaa yhteisen ymmärtämisen rakentumista. Vanhempien kuulluksi tuleminen on merkityksellistä yhteistyössä, siksi on tärkeä kiinnittää huomiota tapaan jolla keskustelua käydään. Yhteistyössä kunnioitus ilmenee mahdollisuutena kertoa oma näkemys puheena olevasta asiasta. Puutteet kunnioituksessa saavat aikaan salaamista, peittelemistä, toisen mitätöimistä ja toisen osapuolen ohittamista. Kunnioituksen ilma-
piirin ylläpitäminen nähdään erityisen tärkeänä koulun ja kodin yhteistyön kannalta. (Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön. 2007,11)

Tässä tutkimuksessa vanhemmat kuvasivat lapsen ja nuoren kohtaamiseen liittyvinä haasteina lapsen kokemuksen leimautumisesta ja negatiivisesta palautteesta ja kokemuksen siitä, ettei ole hyväksytty. Tiluksen (2004, 64) mukaan nähdessään hyvän lapsessa, työntekijä pystyy kohtaamaan lapsen huonotkin hetket; hyvä kantaa huonon yli. Lapsen kohtaamattomuus synnyttää työntekijässä ajatuksen siitä, että lapsi on paha, koska näkökulma lapsesta on kapea-alaistunut. Paha saa vahvistusta jokaisesta uudesta hankalasta tapahtumasta, jolloin ratkaisua tilanteeseen on mahdotonta löytää.

Vanhemmat kuvasivat lapsen koulumotivaation ja itsetunnon laskevan. Kouluun oli myös vaikea lähteä. Äärelän (2012, 245) tutkimuksessa käyttäytymisellään oireilevat nuoret toivoivat että heidän vaikeuksiaan ymmärrettäisiin ja opettaja kohtaisi heidät puutteista huolimatta arvostavasti ja tunnustusta tarjoten kuin oman tai ystävän lapsen. Nuoret kuvasivat mielekkyyden koulunkäyntiin tulevan tuntemuksesta, että saa kuulua joukkoon muiden kanssa samanarvoisesti ja opettaja välittää samoin kuin muistakin oppilaista.

Vanhemmat kuvasivat kasvatuskumppanuuden ongelmia yhteisen näkemyksen puuttumisena ja yhteyden katkeamisena. Vanhemmat kokivat, että joutuvat tekemään paljon töitä saadakseen apua. Ongelmana oli myös osallistumattomuus järjestettyihin tilaisuuksiin. Janhusen (2013, 74) tutkimuksessa nuoret pitivät koulun ja kodin yhteistyötä aikuisten yhteisenä ja merkittävänä toimintana koulun käynnin turvaamiseksi. Puolakan (2013, 52) tutkimuksessa kasvattaminen nähdään tehtävän yhteistyössä kumppaneina koti ja opettaja, jossa kumpikin taho hyödyntää asiantuntemustaan. Yhteydenpidon ei tarvitse olla tiivistä vaan tärkeää on, että tieto kulkee silloin, kun on tarvetta. Ongelmatilanteissa nopea ja tiivis yhteydenpito, asioihin tarttumien on tärkeä seikka.

Puutteet resursseissa

Vanhemmat kokivat resurssien puutteina, että työntekijöillä ei ole yhteisiä toimintatapoja, työntekijät vaihtuvat eivätkä tunne toisiaan. Puolakan (2013, 48) tutkimuksessa vanhempien ja oppilaiden mielestä koulun käytännöt ja säännöt luovat turvaa. Tässä tutkimuksessa myös vaitiolovelvollisuus koettiin yhteistä toimintaa estävänä. Kuorilehdon (2014, 5) mukaan salassapitovelvollisuutta ei nähty esteenä. Äkkinäiset ratkaisut ja tyhjät lupaukset vaikeuttivat yhteistyötä.

Vanhemmat kuvasivat palveluihin olevan pitkät jonot. Uusi laki oppilas- ja opiskelijahuollosta astuu voimaan 1.8.2014. Se kattaa oppilas- ja opiskeluhuollon palvelut esiope-
tuksesta toisen asteen koulutukseen. Uuden lain mukaan kunnan on järjestettävä oppilaille ja opiskelijoille mahdollisuus päästä keskustelemaan opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä, kun oppilas tai opiskelija on sitä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. (Laki oppilas- ja opiskelijahuollosta voimaan 1.8.2014, hakupäivä 5.3.2014.)

Vanhemmat kokivat, että viranomaisten keskinäisen yhteistyön puute ja liian monta toimijaa perheen ympärillä vaikeuttivat asioita. Kuorilehdon (2014, 5) mukaan yhteistyötä estää työntekijöiden vaihtuvuus, erilaiset näkemykset ja vuorovaikutusongelmat työntekijöiden kesken. Vanhemmat kuvasivat, että joko tukitoimia ei ollut lainkaan tai jos oli, ne eivät toteutuneet. Vanhemmat kokivat että perhettä ja lasta siirrettiin toimijalta toiselle ja lapsi hoidettiin yksinään, ilman että koko perhettä olisi tuettu. Tässä tutkimuksessa vanhemmat kuvasivat lisäksi työntekijän ominaisuuksista negatiivisen asenteen ja kritiikin sietämättömyyden yhteistyötä heikentävänä tekijänä. Puolakan (2013, 49) tutkimuksen mukaan työntekijöiden taidoissa toimia ongelmatilanteissa on puutteita. Työtä haittaa henkilökunnan vaihtuvuus. Kuitenkin kouluterveyden huolto koetaan matalankynnyksen paikaksi jonne on helppo mennä.

6.3 Toiveita tulevaisuuden yhteistyöhön

Tulevaisuuden toiveina vanhemmat kuvasivat yhteistyötä, jotka liittyivät vuorovaikutukseen ja kohtaamiseen, voimavarakeskeisyyteen, osallisuuteen ja kasvatuskump-

panuuteen. Vanhemmat toivoivat luottamuksellista, kunnioittavaa, luonnollista ja neutraalia kohtaamista. Lisäksi vanhemmat toivoivat sellaista yhteistyötä, että tulisivat tutuiksi työntekijän kanssa ja olisi yksi pysyvä työntekijä. Janhusen (2013, 62) tutkimuksessa oppilaat toivoivat koulun aikuiselta läsnä olevaa ja vastavuoroista suhdetta jossa aikuisen elämäntaito tulisi myös oppilaiden käyttöön. Aikuisen rooli turvallisuuden ja oppimismyönteisen ilmapiirin syntymisessä nähtiin vahvana. Tässä tutkimuksessa vanhemmat toivoivat tasa-arvoisuutta ja lapsen näkemistä yksilönä. Janhunen (2013, 64) on todennut, oppilaat kiinnittivät runsaasti huomiota siihen, että aikuinen kohtelee tasa-arvoisesti kaikkia oppilaita. Epätasa-arvo loi negatiivista ilmapiiriä.

Tässä tutkimuksessa vanhemmat toivoivat lapsen positiivista kohtaamista, vahvuudet huomioitaisiin ja lasta kannustettaisiin. Kotiin oltaisiin yhteydessä myös positiivisissa yhteyksissä. Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön (2007, 7) mukaan kodin ja koulun välisen yhteistyön lähtökohtia ovat lapsen ja nuoren tarpeisiin vastaaminen, huolenpito, oikeudenmukaisuus ja vastuu. Puolakan (2013, 46) mukaan mielenterveyttä tukevana seikkoina nähdään itsetunnon ja onnistumisen kokemusten edistäminen sekä yksilöllisesti huomioiminen.

Vanhemmat toivovat enemmän joustavuutta opiskelujärjestelyissä ja enemmän vaikuttamismahdollisuuksia koulunkäyntiin liittyen sekä koko perheen mahdollisuutta osallistua yhteiseen toimintaan. Lisäksi vanhemmat toivoivat yhteisiä kasvatustavoitteita ja –kumppanuutta. Janhusen (2013, 66) tutkimuksessa oppilaat kaipasivat enemmän toiminnallisuutta koulupäiviin sekä enemmän teemapäiviä ja tapahtumia. Puolakan (2013, 46) tutkimuksessa vanhemmat toivoivat, että koulun opetussuunnitelmassa pitäisi huomioida sellaiset oppilaat, joilla on enemmän taipumusta kädentaitoihin, koska osallistavat opetusmenetelmät, yksilöllisyys ja joustavuus opetuksessa tuovat positiivista vaikutusta. Tässä tutkimuksessa vanhemmat toivoivat lisää henkilöstöä ja resursseja lapsen arkeen ja erilaiseen toimintaan. Toivottiin että henkilökunnalla olisi hyvät vuorovaikutustaidot ja aikaa yhteistyöhön sekä positiivista kohtaamista.

Tulevaisuudessa vanhemmat ajattelivat olevan turvatumpaa ja suojatumpaa koulussa oloa. Harjoitellaan vaaratilanteita varten. Tulevaisuuden kouluun nähtiin enemmän ulkopuolisia toimijoita mukaan koulun arkeen. Oulun kaupungin palvelumallin 2020 kaupunkistrategiassa lasten ja nuorten palveluiden painopisteinä ovat ennaltaehkäisevät

avohuollon ja kuntouttavat palvelut. Tämä edellyttää hallinnon rajat ylittävää yhteistyötä. Ennalta ehkäisevää työtä tehostetaan eri palvelualojen ja kolmannen sektorin yhteistyöllä neuvoloissa ja varhaiskasvatuksessa sekä kouluissa. (Talousarvio 2014 ja taloussuunnitelma 2015–2016, 33)

6.4 Tutkimus- ja kehittämistyön prosessin ja tulosten arviointia

Tässä tutkimuksessa vanhempien osallisuudella on ollut tärkeä merkitys, vanhempien kanssa yhdessä suunniteltiin tutkimuskysymyksiä, vanhempien kanssa keskustellen ja sähköisesti kerättiin aineistoa. Aineiston valmistuttua vanhempien kanssa yhdessä pohdittiin, miten tulokset esitetään. Lopuksi tulokset esitettiin vanhempainillassa ja vanhempien kanssa keskusteltiin tutkimustuloksista. Tässä tutkimuksessa olemme päässeet käytännössä harjoittelemaan työssä tarvittavaa käyttäjälähtöistä palveluiden kehittämistä.

Oppilaiden vanhempien kertomat kokemukset ovat auttaneet laajentamaan asiakasymmärrystä. Vanhemmilta saadun tiedon pohjalta voidaan miettiä työntekijän roolia ja tietoista oman vuorovaikutuksen käyttöä asiakastilanteissa ja voidaan sopia yhteisiä toimintatapoja työryhmään. Lisäksi voidaan kehittää yhteistyötä edistävämpää vuorovaikutustapaa asiakastilanteisiin. Verkostotyön kehittämisessä voidaan tarkastella yhteistyötä edistäviä tekijöitä ja näiden pohjalta ottaa käyttöön verkostotyötä parantavia toimintamenetelmiä.

Vanhemmilta saatua tietoa voidaan käyttää myös työyhteisöissä yhteisten toimintatapojen suunnitteluun esimerkiksi kuinka toimia haastavissa asiakastilanteissa vuorovaikutusta edistävästi. Me olemme sopineet omassa työyhteisössä kehittämispäivään liittyvän alustuksen sekä ryhmätöitä, joilla kehitetään oman yksikön palvelupolkuja ja edistävää vuorovaikutusta asiakastilanteissa. Tavoitteena tuoda tutkimustulokset työryhmän käyttöön ja niiden avulla luoda ja kehittää asiakaslähtöisiä palveluita. Meille tutkimus oli tärkeä omaan työhön liittyvän perhe- ja verkostokeskisen työtteen sekä näiden työmuotojen kehittämisen vuoksi.

7 POHDINTA

Pohdinnassa mietimme tämän tutkimus- ja kehittämistyön eettisyyttä ja luotettavuutta. Pohdimme myös oppimiskokemuksiamme tutkimus- ja kehittämistyön tiimoilta. Lisäksi mietimme aiheesta uusia tutkimus ja kehittämiskohteita. Tutkimustyö herätti meitä miettimään oman asenteen merkitystä asiakassuhteissa syntyviin vuorovaikutustilanteisiin. Ajatus siitä, että jokainen voi henkilökohtaisesti valita näkökulman tarkasteleeko positiivisesti vai negatiivisesti vuorovaikutustilanteita, vahvistui. Lisäksi mietimme verkostotyön käytänteitä.

7.1 Tutkimuksen eettiset kysymykset

Tuomen ja Sarajärven mukaan (2009, 127–129) mukaan hyvää tutkimusta ohjaa eettinen sitoutuneisuus, joka lähtee liikkeelle jo tutkimusaihetta valitessa. Tutkimusetiikkaan kuuluu pohdinta, kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja miksi tutkimukseen ryhdytään. Tässä tutkimuksessa tarkoituksena oli saada kokemuseräistä tietoa vanhemmilta yhteistyöstä koulun henkilökunnan ja viranomaisverkostojen kanssa mm. hyvinvointikoulujen kehittämistyöhön. Tavoitteena oli myös ymmärtää vanhempien kuvaamana lasten ja nuorten kokemuksellista hyvinvointia sekä voimavaroja lisääviä tekijöitä ja tunnistaa heidän hyvinvointiinsa ja palveluihin liittyviä tarpeita

Ihmisiä tutkittaessa eettisyyteen kuuluu ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Tutkittavien tulee tietää tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit. Heidän tulee tietää, että osallistuminen on vapaaehtoista ja että sen voi halutessaan keskeyttää missä tutkimusvaiheessa tahansa. Tärkeä osa tutkittavien suojaa on myös se, että heidän oikeudet ja hyvinvointi on turvattu. Tutkimustiedot ovat luottamuksellisia, eikä niitä luovuteta ulkopuolisille, eikä käytetä muuhun kuin mistä on sovittu. Tutkijoiden tulee taata myös osallistujien nimettömyys. (Eskola & Suoranta, 2000, 56–57; Tuomi & Sarajärvi, 2009, 131). Tässä tutkimuksessa saatekirjeessä (liite1/2) vanhemmille kerrottiin osallistumisen vapaaehtoisuudesta, nimettömyydestä ja aineiston eettisestä käsittelystä. Vanhemmat itse päättivät osallistumisestaan tutkimukseen. Tämän lisäksi he itse päättivät myös siitä,

millaisia asioita halusivat vastauksissa kertoa ja kuvata. Nimettömyyden takaamiseksi tutkimusraportissa ei mainita koulujen nimiä. Tutkijat pyrkivät myös läpi tutkimustyön toimimaan eettisten periaatteiden mukaan ja kohtaamaan vanhemmat kunnioittavasti.

Vanhempain illassa käytettiin Learning cafe menetelmää, joka mukautui vanhempien toiminnan mukaiseksi. Varasuunnitelmaa henkilökohtaisista keskusteluista ei käytetty, koska tarvetta siihen ei ilmennyt.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tuomen & Sarajärven (2009, 140–141) mukaan tutkimuksen luottavuuden tarkastelu lähtee liikkeelle siitä, että kuvataan tarkasti, mitä ollaan tutkimassa ja mitä tutkimus merkitsee tutkijoille. Viitekehyksen rakentamista varten tutustuimme monitieteellisesti kasvatusta-, sosiaali-, terveys- ja taloustieteiden aloihin kuuluviin väitöskirjoihin sekä virallisiin lähteisiin kuten opetushallituksen, terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja sosiaali- ja terveysministeriön nettisivuihin, julkaisuihin ja artikkeleihin sekä erilaisiin aiheeseen liittyviin laki- ja asetusteksteihin. Lisäksi tutkijoiden omat kokemukset yhteistyöstä perheiden ja verkostojen kanssa vaikuttivat osaltaan viitekehyksen muotoutumiseen. Huolellinen perehtyminen tutkittavaan ilmiöön lisää osaltaan tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 141).

Kyselyyn pyrittiin saamaan mukaan vanhempia, joilla on kokemusta koulu- ja verkostoyhteistyöstä. Saatujen vastausten perusteella tuli ymmärrys, että vastaajien joukossa oli useampia vanhempia, joilla oli kokemusta kouluyhteistyön lisäksi verkostoyhteistyöstä, joten saimme kaikkiin esitettyihin tutkimuskysymyksiin vastauksia. Nimettömyys toteutui, sillä sähköisiin vastauslomakkeisiin ei tullut vastaajien nimiä. Vanhempainillan vastaukset olivat pienryhmän vastauksia, jolloin tietty vastaus ei henkilöitynyt keneenkään yksittäiseen ihmiseen. Tässä tutkimuksessa pyrittiin kuvaamaan tutkimuksen eteneminen mahdollisimman toden mukaisesti, jotta tutkimuksesta tulisi luotettava. (Eskola & Suoranta, 2000, 210–212; Tuomi & Sarajärvi 2009, 140–141) Kahden erilaisen aineistonkeruu menetelmän avulla pyrittiin myös lisäämään tutkimuksen luotettavuutta. (Vilkka, 2006, 25)

Laatua voidaan tarkastella myös uskottavuuden, siirrettävyyden ja vahvistettavuuden näkökulmista. Uskottavuus tarkoittaa sitä, että tutkija tarkastelee vastaavatko tutkijoiden luomat käsitteet ja tulkinta tutkittavien käsityksiä. Tutkimustulosten siirrettävyys tarkoittaa, kuinka tutkimusta voi suoraan yleistää. Tutkimuksen vahvistettavuudessa tehdyt tulkinnat saavat tukea toisista samaa ilmiötä tarkastelleista tutkimuksista ja artikkeleista. (Eskola & Suoranta, 2000, 210–212) Tässä tutkimuksessa mietimme mahdollisimman kuvaavat luokitukset pelkistetyille vanhempien vastauksille. Mielestämme tämän tutkimuksen aineisto oli melko suppea, joten tuloksia ei voi suoraan yleistää. Tutkimustuloksia on vertailtu väitöskirjatutkimuksiin ja viranomaistahojen julkaisuihin sekä raportteihin. Tulokset ovat yhtenevät, samat ilmiöt nousevat keskeisiksi myös näissä lähteissä.

7.3 Omat oppimiskokemukset tutkimuksesta ja kehittämistehtävästä

Sirpalle laadullinen tutkimus ja Sadulle toiminnallisten menetelmien käyttö tutkimuksessa oli tuttua aikaisemmista opinnoista. Tässä tutkimuksessa uutta oli tehtävän laajuus ja vanhempien mukaan ottaminen työn eri vaiheisiin. Olemme tutustuneet laajasti käyttäjälähtöisyyttä ja osallisuutta käsittelevään materiaaliin ja menetelmiin, joilla asiakasymmärrystä voidaan lisätä. Jo omassa työssä olemme oppineet, että esimerkiksi hoito- ja terapiasuunnitelmia ei voi tehdä ilman asiakasta ja perhettä. Asiasta saatu teoria-tieto ja käytännön kokemus vahvistavat tätä näkemystä – palveluita ei voi suunnitella ilman käyttäjiä ja asiakkaita. Meidän tilanteessa se tarkoittaa lapsia, nuoria ja perheitä sekä heidän verkostojaan mm. koulujen ja lasten suojelun kanssa tehdään erittäin tiivistä yhteistyötä.

Tämän kehittämistehtävän myötä olemme ruvenneet miettimään keinoja kuinka asiakasymmärrystä voitaisiin lisätä. On ollut mukavaa ja palkitsevaa saada uusia oivalluksia asiakkaiden kanssa tehtävään yhteistyöhön palveluiden kehittämiseksi. Yhteiset keskustelut ovat olleet erittäin hedelmällisiä ja uusia oivalluksia tuottavia, usein myös vahvistaneet omaa ajatusta miten asian kanssa voisi edetä.

Tutkimustyön kautta päästiin keskustelemaan vanhempien kanssa. Meille tärkeä kokemus oli, kun vanhemmat nostivat esille samankaltaisia sekä yhteistyötä edistäviä että estäviä tekijöitä, joita itse työntekijänä olimme aikaisemmin myös miettineet. Esimer-

kiksi verkostossa vanhempia turhautti kertoa samat asiat eri toimijoille (päällekkäinen työ). Myös työntekijöiden näkökulmasta on resurssien tuhlausta toimia tällä tavalla. Negatiivisesta palautteesta sai paljon irti; omassa mielessämme lähdimme miettimään kuinka toisella tavalla asioita voisi hoitaa. Positiivisesta palautteesta sai vahvistusta siitä miten kannattaa menetellä ja toimia ja miten kehittää myös näitä ei-toimivia alueita.

Vanhempien mukaan ottaminen palveluiden suunnitteluun ei ollut hankalaa eikä niin työlästä kuin ennakkoon kuvittelimme. Vanhemmat lähtivät työskentelyyn hyvin mukaan. Olemme oppineet, että tämänlainen yhteistyö pitäisi olla ihmistyössä arkipäivää kaikkialla. Olemme myös päättäneet, että jatkossa tulemme käyttämään näitä käyttäjä-lähtöisiä palveluiden kehittämismenetelmiä. Nämä ovat työn mielekkyyden ja suunnitelmallisuuden kannalta erittäin tärkeitä asioita. Arvostus kehittämiseen on saanut uuden ulottuvuuden ja merkityksen omaan työhön.

7.4 Johtopäätökset ja uudet tutkimus- ja kehittämissuosituks

Lasten ja nuorten sekä perheiden kanssa työskentelee laaja ammattilaisten kirjo; päivähoido, koulun väki, oppilashuolto, perhepalvelut ja tarvittaessa erityispalvelut. Yhteistä näille kaikille ammattilaisille on, että työskennellään vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Tässä tutkimuksessa tuli esille, että on olemassa yhteistyötä edistävää ja estävää vuorovaikutusta. Positiivisissa vuorovaikutustilanteissa ammattilaisilla riittää yleensä osaamista ja taitoja, mutta jos tulee ristiriitoja tai ongelmatilanteita, vuorovaikutustaidot joutuvat koetukselle.

Ammattilaisten tulisi tunnistaa omat tunteet suhteessa vuorovaikutustilanteeseen, jotta voi tietoisemmin edistää vuorovaikutusta toisen kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että työntekijät tavoittavat vuorovaikutustilanteessa omat esille nousevat tunteet esim. ärtymyksen ja suuttumuksen tunteet. Tämän jälkeen työntekijän tulisi löytää ymmärryksen, mistä omasta elämänhistoriasta tunteet kumpuavat ja osaavat erottaa ne sen hetkisestä tilanteesta. Tämä auttaa toimimaan ammatillisesti ristiriitatilanteessa. Ihminen kantaa mukanaan oman elämänhistorian positiiviset ja negatiiviset tunteet, jotka heijastuvat kaikkiin muihinkin vuorovaikutussuhteisiin. Tämä voisi olla yksi jatkotut-

kimushaasteista; miten saada työntekijät ja erialojen ammattilaiset miettimään vuorovaikutusta ja tietoisempaa minän käyttöä työtilanteissa.

Meillä on lasten ja nuorisopsykiatrisen työn kautta tullut kokemus siitä, että ongelmatilanteessa oleva lapsi, nuori tai perhe ei hyödy rankaisukeskeisestä tai ”kova-kovaa” vastaan tyylistä ratkaisutavoista. Positiivinen näkökulma vahvistaa pärjäämistä ja toimivaa puolta lapsessa, nuorena ja perheessä, luo luottamusta ja kunnioitusta toista kohtaan. Lisäksi se edistää toimivaa vuorovaikutusta, joka auttaa hankalienkin tilanteiden selvittelyä. Tämä tulee esille myös tässä tutkimuksessa; myönteinen ilmapiiri, positiiviset kokemukset vuorovaikutuksessa edistävät yhteistyötä. Toisena jatkotutkimushaasteena voisi olla se, miten kehitetään positiivista vuorovaikutusta ammattilaisten sekä lasten, nuorten ja perheiden välille.

Nykypäivän suuntaus ovat hyvinvointikoulut, joissa on koulun henkilökunnan lisäksi monta toimijaa eri aloilta. Tutkimustuloksissa esille nousseet toimiva verkostotyö ja puutteet siinä, ovat meidän mielestä merkittävä tulos, koska tulevaisuudessa ammattilaiset tekevät yhteistyötä yli sektoreiden. Jo nyt on kouluja, joissa henkilökuntaan kuuluu kouluille epätyypillisiä toimijoita kuten psykiatriset sairaanhoitajat ja toimintaterapeutit sekä erilaisissa kouluihin suunnattujen projektien kautta kokeiluina toimivat työntekijät esimerkiksi mentorit. Hoitotyössä käytetään kokemusasiantuntijoita, jotka on koulutettu kertomaan omista kokemuksistaan johonkin omaan tai läheisen sairauteen liittyen. Mietimme, että kokemusasiantuntijaa voi hyödyntää myös siten, että hän tulisi esimerkiksi vanhempienryhmää ohjaamaan ammattilaisen rinnalle.

Muutos nyt -hyvinvointisopimuksessa 2013–2017 yhtenä tavoitteena on löytää ammattilaisille välineitä mm lasten ja perheiden kanssa työskentelyyn sekä hyvinvoinnin lisäämiseen. Oulu ja Kempele ovat mukana tässä hyvinvointisopimuksessa. Oulussa tämän sopimuksen mukaisia Toimiva Lapsi ja Perhe – menetelmäkoulutusta (TLP-menetelmät) järjestetään eri lasten ja perheiden kanssatyöskenteleville ammattilaisille. (Muutos nyt -hyvinvointisopimus 2013–2017, hakupäivä 28.10.2014.) TLP-menetelmät Lapset Puheeksi ja Lapsi-Perhe Neuvonpidon avulla pyritään tukemaan lasten ja nuorten hyvinvointia ja kehitystä. Lisäksi pyritään ennaltaehkäisemään häiriöiden syntytilanteissa, joissa lapsella, nuorella tai hänen perheellään on vaikeuksia tai erilaisia paineita. (Toimiva lapsi ja perhe. Lapsen ja nuoren kehitystä tukeva toiminnallinen työ-

muoto varhaiskasvatuksessa ja koulussa: Lapset puheeksi – keskustelun taustateoria, hakupäivä 24.10.2014.) Näillä menetelmillä ammattilaiset saavat työvälineitä myös verkostotyöhön.

Tässä tutkimuksessa vanhemmat kuvasivat eri alojen ammattilaisten toimintaa verkostoissa muun muassa päällekkäisiksi, lisäksi verkoston vastuuhenkilön puuttuminen vaikeutti asioiden etenemistä. Tämä tutkimus toi esille verkostoyhteistyön kehittämistarpeen. Verkostoyhteistyötä pitäisi kehittää niin, että yhdessä tekemisestä tulisi mahdollisimman eteenpäin vievää. Verkostotyön apuna voisi olla TLP-menetelmistä Lapsi-Perhe Neuvonpito. Neuvonpito voidaan järjestää, kun halutaan vahvistaa lasta suojaavia tekijöitä ja ottaa mukaan tähän työhön lähiverkoston ja ammattilaisia, jotka pystyvät tukemaan lasta ja perhettä. Neuvonpidon tavoitteena on saada aikaan konkreettisia ja lapsen pärjäämistä tukevia muutoksia perheen ja lapsen arjessa. (Lapset puheeksi – neuvonpito, viitattu 28.10.2014.)

Jatkotutkimushaasteina olisi mielenkiintoista tutkia työntekijän näkökulmasta tietoisemmän käyttöä työvälineenä vuorovaikutustilanteissa. Lisäksi olisi mielenkiintoista tutkia työntekijöiden ja asiakkaiden kokemuksia TLP-menetelmien erityisesti Lapsi-Perhe Neuvonpidon toimivuudesta verkostotyöskentelyssä.

LÄHTEET

Erikson E. 1982. Lapsuus ja yhteiskunta. K.J. Gummerus Osakeyhtiön Kirjapaino. Jyväskylä.

Eskola J., Suoranta J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Gummerus kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Eskelä-Haapanen S., 2012. Kohdennettu tuki perusopetuksen alkuluokilla. Väitöskirja. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta. Hakupäivä 12.2.2014. <http://www.uta.fi/ajankohtaista/vaitokset/arkisto/tiedote.html?id=74986>.

Fischer M. 2012. Työntekijä – ja asiakaskokemusten väliset yhteydet yritysten välisessä palveluliiketoiminnassa- Kohti positiivisesti poikkeavia tuloksia. Väitöskirja. Aalto yliopisto, tuotantotalouden laitos. Hakupäivä 15.8.2014 <https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/3515/isbn9789526044743.pdf?sequence=1>

Hannukkala M., Salonen K. 2008. Hyvän mielen koulu. Mielenterveys lapsuuden ja nuoruuden voimaksi. Suomen Mielenterveysseura. Painoprisma Oy. Hakupäivä 12.2.2014 http://www.mielenterveysseura.fi/files/577/hyvanmielenkoulu_3_painos.pdf

Hastrup A., Hietanen-Peltola M., Jahnukainen J., Pelkonen M. 2013. (Toim.) Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistaminen. Lasten Kaste -kehittämistyöstä pysyväksi toiminnaksi. Juvenes Print. Tampere. Hakupäivä 12.2.2014. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104345/THL_RAP2013_003_verkko.pdf?sequence=1

Hirsjärvi S., Remes P., Sajavaara P. 2007. Tutki ja kirjoita. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu.

Hyviä käytäntöjä koulun arkeen. Hakupäivä 19.2.2014.
http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/teemat/osallisuus_ ja_ oppilaskuntatoiminta/ka ytantoja_koulun_arkeen

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste) 2012-2015. Hakupäivä 25.3.2014. http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/_julkaisu/1578410#fi
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanitfi/tyon/periaatteet/dialogisuus_ammattilaisen_ ja_ perheen_valilla, hakupäivä 4.3.2014.

Hyvinvointi 2015 –ohjelma Sosiaalialan pitkän aikavälin tavoitteita. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:3. Yliopistopaino. Helsinki. Hakupäivä 12.2.2014.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3640.pdf&title=Hyvinvointi_2015_ohjelma_Sosiaalialan_pitkan_aikavalin_tavoitteita_fi.pdf

Hyväri S. 2014. Palvelun käyttäjiä osallistava kehittämis- ja tutkimustoiminta. Teoksessa Nieminen A., Tarkiainen A., Vuorio E. (Toim.). Kokemustieto, hyvinvointi ja paikallisuus. Suomen Yliopistopaino-Juvenes Print Oy. Tampere, 177-191. Hakupäivä 30.10.2014. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522164353.pdf>

Janhonen S., Sarja A. 2011. Monta tapaa tukea. Vammalan Kirjapaino Oy. Vammala.

Janhunen K. 2013. Kouluhyvinvointia nuorten tulkitsemana. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Hakupäivä 14.1.2014.
http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1021-9/urn_isbn_978-952-61-1021-9.pdf

Jäppinen T. 2011. Kunta ja käyttäjälähtöinen innovaatiotoiminta. Kuntatalon paino. Helsinki. Hakupäivä 15.8.2014.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66835/978-951-44-8659-3.pdf?sequence=1>

Kaarniemi A., Kiilakoski T. 2012 Osallisuusraportti. Lasten, nuorten ja vanhempien osallisuus Oulun seudun kunnissa. Hakupäivä 20.10.2013.
<http://oulu.ouka.fi/seutu/Tukeva2/Osallisuusraportti.pdf>

Kaikkonen R., Mäki P., Tuovi Hakulinen-Viitanen T., Markkula J., Wikström K., Ovas-kainen M.-L., Virtanen S., Laatikainen T. 2012. (Toim.) Lasten ja lapsiperheiden terve-ys- ja hyvinvointierot. Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy. Tampere. Haku-päivä 15.9.2014. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/b79b33f7-e767-4a74-ab5d-40e9b60a1fe8>

Kasvatuskumppanuus. Hakupäivä 25.3.2014
http://www.vanhempainilta.fi/alasivut_2/kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus (THL). Hakupäivä 20.3.2014.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus

Kekkonen. M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Väitöskirja. Tampereen yliopisto, kas-vatustieteenlaitos. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7ca705d5-e5be-415f-b70b-4b862c8e707f>, hakupäivä 12.2.2014

Kinnunen P., Vuorijärvi P., Honkakoski A. 2013. Oulun seudun lasten ja nuorten hy-vinvointitutkimus, 11 -, 14 - ja 17 -vuotiaiden hyvinvointikysely 2010, 18 - 29 -vuotiaiden hyvinvointikysely 2011. Oulun kaupungin painatuskeskus. Oulu. Hakupäivä 15.8.2014.
http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/julkaisusarja/julkaisu_35_hyvinvointitutki-mus

Kinnunen P. 2009. Mielenterveys käsitteenä. Teoksessa Kylmä J., Nikkonen M., Kin-nunen P. Korhonen T. (Toim.) Näetkö mielenterveyden edistämisen mahdollisuudet? Suomen Graafiset Palvelut Oy. Kuopio, 49-61. Hakupäivä

Koivisto K., Sandelin P., Perttula J. 2014. Hyvinvointi subjektiivisena kokemuksena-
fenomenologisen erityistieteen näkökulma. Teoksessa Nieminen A., Tarkiainen A.,
Vuorio E. (Toim.). Kokemustieto, hyvinvointi ja paikallisuus. Suomen yliopistopaino-
Juvenes Print Oy. Tampere, 42-53. Hakupäivä 30.10.2014.

<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522164353.pdf>

Koivisto K., Rautakoski, P. 2013. Yhteistyötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi 15 vuotta. ePooki. Oulun seudun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 12. Hakupäivä 15.10.2013. <http://www.oamk.fi/epooki/2013/lasten-ja-nuorten-vahvuuksia-ja-osallisuutta-tukeva-kouluyht/>.

Kouluterveyskysely. Nuorten hyvinvointi Pohjois-Pohjanmaalla vuosina 2005-2013. Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat. Hakupäivä 25.3.2014.

http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Maakuntaraportit/Ppmaa_2013.pdf

Kuorilehto R. 2014. Moniasiantuntijuus sosiaali- ja terveydenhuollon perhetyössä. Monitahoarviointi Q-metodologialla. Väitöskirja. Oulun yliopisto, lääketieteellinen tiedekunta. Hakupäivä 12.9.2014.

<http://herkules oulu.fi/isbn9789526203966/isbn9789526203966.pdf>

Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön. 2007. Opetushallitus. Hakupäivä 30.10.2013

http://www.oph.fi/download/115274_laatua_kodin_ja_koulun_yhteistyohon.pdf

Laki oppilas- ja opiskelijahuollosta voimaan 1.8.2014. Hakupäivä 5.3.2014.

http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/opeku/opetus_lakiasiat/opeku-lakiasia/oppilashuoltolaki/Sivut/default.aspx

Lapset puheeksi –neuvonpito. Hakupäivä 28.10.2014.

http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/tlp/menetelmat/lapset_puheeksi_neuvonpito

Lapsen oikeudet. Hakupäivä 14.9.2014. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>

Lasten Kaste – Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluja uudistetaan. Hakupäivä 25.9.2013. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/lait/ohjelmat/lasten_kaste

Lastensuojelulaki 417/2007, §8. Hakupäivä 20.2.2014.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki>.

Larjovuori R.-L., Nuutinen S., Heikkilä-Tammi K. ja Manka M.-L. 2012. Asiakkaat kuntapalveluiden kehittäjiksi. Opas Tehokkaan osallistumisen työkaluihin. Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulu. Tutkimus- ja koulutuskeskus Synergos. Hakupäivä 15.8.2014. https://www.tekes.fi/Julkaisut/asiakkaat_kuntapalvelujen_kehittajiksi.pdf

Learning cafe eli oppimiskahvila. Hakupäivä 26.3.2014.

<https://www.innokyla.fi/web/malli109421>

Lehto P. 2004. Jaettu mukanaolo. Substantiivinen teoria vanhempien osallistumisesta lapsensa hoitamiseen sairaalassa. Väitöskirja. Tampereen yliopisto, terveystieteiden tiedekunta. Hakupäivä 12.8.2014.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67368/951-44-5935-0.pdf?sequence=1>

Luopa P., Kivimäki H., Matikka A., Vilkki S., Jokela J., Laukkarinen E., Paananen R. 2014. Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000–2013. Kouluterveyskyselyn tulokset. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Tampere. Hakupäivä 14.2.2014.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-280-5>

Maison J. 1996. Qualitative researching. Great Britain. Redwood books.

Mustonen U., Huurre T., Kiviruusu O., Berg N., Aro H., Marttunen M. 2013. Elämänkulku, mielenterveys ja hyvinvointi. Seurantatutkimus 16-vuotiaista tamperelaisnuorista 22-, 32- ja 42-vuotiaina (TAM-projekti). Juvenes Print Suomen Yliopistopaino oy. Tampere. Hakupäivä 15.2.2014.

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114509/URN_ISBN_978-952-245-962-6.pdf?sequence=1

Muutos nyt –hyvinvointisopimus 2013-2017. Hakupäivä 28.10.2014.

<http://www.kempele.fi/media/files/docs/asukkaalle/hyvinvointi/muutos-nyt-hyvinvointisopimus-2013-2017.pdf>

Mönkkönen K. 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Edita Prima Oy. Helsinki.

Nieminen A. 2014. Kokemustiedon määritelmä ja muodot - kohti uutta kokemuksen politiikkaa? Teoksessa Nieminen A., Tarkiainen A., Vuorio E. Kokemustieto, hyvinvointi ja paikallisuus. Suomen Yliopistopaino-Juvenes Print Oy. Tampere, 14–30. Hakupäivä 30.10.2014. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522164353.pdf>

Oranen M. 2013. Osallisuus osaksi arkea. Teoksessa Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistaminen. Lasten Kaste – kehittämistyöstä pysyväksi toiminnaksi (Toim.) Hastrup A., Hietanen-Pelkonen M., Jahnukainen J., Pelkonen M. 2013. Tampere; Juvenes Print- Suomen yliopistopaino oy, 122-126. Hakupäivä 25.2.2014. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104345/THL_RAP2013_003_verkko.pdf?sequence=1

Osallisuussanasto. Hakupäivä 3.3.2014. <http://www.jelli.fi/osallisuus/osallisuusaineisto/osallisuus-sanasto/>.

Oulun seudun kuntien lapsi- ja nuorisopolitiikka vuoteen 2025. Hakupäivä 25.9.2013. <http://www.oulu.ouka.fi/seutu/Tukeva2/Oulun%20seudun%20LNPO/Oulun%20seudun%20lapsi-%20ja%20nuorisopolitiikka%20vuoteen%202025%20-ohjelma-asiakirja%2030%203%202012.pdf>

Paananen R., Ristikari T., Merikukka M., Rämö A., Gissler M. 2012. Lasten ja nuorten hyvinvointi. Kansallinen syntymäkohortti 1987–tutkimusaineiston valossa. Helsinki Hakupäivä 15.8.2014. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102984/THL_RAPO52_2012_web.pdf?sequence=1

Perusopetusasetus. Hakupäivä 20.2.2014.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980852>

Perusopetuslaki 21.8.1998/628, § 3, § 10, § 14. Hakupäivä 20.2.2014.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>.

Puolakka K. 2013. Hyvänmielen koulu. Substantiivinen teoria mielenterveyden edistämistä yläkoulussa. Väitöskirja. Tampereen yliopisto, hoitotieteenlaitos. Hakupäivä 15.1.2014.

<http://www.uta.fi/hes/tutkimus/vaitokset/vaitosarkisto.html?id=85621>,

Pärnä K., 2012. Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina. Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet. Väitöskirja. Turun yliopisto, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Hakupäivä 15.5.2014.

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/77506/AnnalesC341Parna.pdf?sequence=1>

Ratkaisukeskeisyys. Viitattu 19.10.2014. <http://www.ratkes.fi/tietoa-ratkaisukeskeisyydestae/artikkeleita/ratkaisukeskeisyys-paehkinaenkuoressa/>

Rimpelä M. 2013. Kasvatuskaaoksesta yhteiseen ymmärrykseen. Teoksessa Lämsä A.-L. (Toim.), Verkosto vahvaksi. toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Bookwell Oy. Juva, 17-47.

Rimpelä M., Kuusela J., Anne-Marie Rigoff A.-M., Saaristo V., Wiss K. 2008 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa 2 – perusraportti kyselystä 1.–6. vuosiluokkien kouluille. Vammalan kirjapaino oy. Vammala. Hakupäivä 15.8.2014.

http://www.oph.fi/download/46621_hyvinvoinnin_ja_terveyden_edistaminen_peruskouluissa2.pdf

Solantaus T. 2002. Kehitysympäristöjen merkitys lapsen kehitykselle ja mielenterveydelle. Teoksessa Kangas I., Keskimäki I., Koskinen S., Manderbacka K., Lahelma E., Prättälä R., Sihto M. (Toim.) Kohti terveyden tasa-arvoa. Edita Prima Oy. Helsinki, 193-210.

Solantaus T. 2010 Artikkelit. Nuorten mielenterveyden edistäminen. Erillisyydestä integraatioon, toiveista todellisuuteen. Viitattu 13.2.2014.

<http://www.duodecim.fi/kotisivut/docs/f698852174/tyttisolantaus-artikkeli.pdf>.

Toikko T., Rantanen T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampereen yliopistopaino Oy- Juvenes Print. Tampere.

Toimiva lapsi ja perhe. Lapsen ja nuoren kehitystä tukeva toiminnallinen työmuoto varhaiskasvatuksessa ja koulussa: Lapset puheeksi – keskustelun taustateoria. Hakupäivä 24.3.2014.

[http://www.thl.fi/attachments/kasvunkumppanit/tlp/Lp_ keskustelun taustateoria koulu ja varhaiskasvatus %2015112013.pdf](http://www.thl.fi/attachments/kasvunkumppanit/tlp/Lp_keskustelun_tautateoria_koulu_ja_varhaiskasvatus_%2015112013.pdf)

Veijola A. 2004. Matkalla moniammatilliseen perhetyöhön- lasten kuntoutuksen kehittäminen toimintatutkimuksen avulla. Väitöskirja. Oulun yliopisto, hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. Hakupäivä 15.8.2014.

<http://herkules.oulu.fi/isbn9514274245/isbn9514274245.pdf>

Vuorinen R. 2004. Minän synty ja kehitys. WS Bookwell Oy. Porvoo.

Warsell L. 2013. (Toim.) Koululaisen turvaverkko. Juvenes Print Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere. Hakupäivä 15.8.2014.

http://www.thl.fi/documents/10531/104447/Koululaisen_turvaverkko_2013.pdf

Äärelä T. 2012. ”Aika paljolla vaikuttaa minkälainen ilme opettajalla on naamalla.”

Nuoret vangit kertovat peruskouluvuosistaan. Väitöskirja. Lapin yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta. Hakupäivä 15.8.2014.

http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/87815/%C3%84%C3%A4rel%C3%A4_act_aE_105pdfA.pdf?sequence=5

LIITTEET

LIITE 1/1

Oulun ammattikorkeakoulu

Suostumus ja tiedonkeruu lomake

Sosiaali- ja terveystalalan johtamisen ja

kehittämisen koulutusohjelma

19.2.2014

Hyvät vanhemmat!

Olemme Oulun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystalalan master-tutkinnon opiskelijoita. Työskentelemme Oulun kaupungin hyvinvointipalveluissa. Teemme kehittämissyhteistyötä kouluhyvinvointi -hankkeeseen liittyen useammalla koululla Kempeleessä ja Oulussa. Kouluhyvinvointi -hankkeen tavoitteena on löytää koulu yhteisössä keinoja tukea lapsen ja nuoren yksilökohtaisia vahvuuksia. Edelleen hankkeessa pyritään kehittämään kodin ja koulun välistä yhteistyötä, jotta lapsen ja nuoren hyvinvointi toteutuisi koulu yhteisössä parhaalla mahdollisella tavalla.

Tarvitsemme teitä, hyvät vanhemmat, kehittämään meidän kanssa yhdessä koulu yhteisössä turvalliseksi ja myönteiseksi kasvu- ja oppimisympäristöksi lapsille ja nuorille. Kehittämissyhteistyö toteutuu vuosien 2014 -2015 aikana. Kehittämistyön tuloksia voidaan käydä läpi teidän kanssa yhdessä ja tuloksia tullaan esittämään myöhemmin yhteisessä seminaarissa.

Toivomme saavamme teiltä kirjalliset vastaukset seuraaviin kysymyksiin sähköpostitse. Noudatamme kehittämissyötä tehdessä tutkimus- ja kehittämistyön eettisiä ohjeita. Tällöin kaikki tieto, mitä te annatte ja kirjoitatte, on luottamuksellista. Kirjoittamanne ja esimerkkeinä antamanne yhteistyötilanteet kuvataan ja kootaan niin, ettei yksittäisiä henkilöitä ja perheitä voida tunnistaa. Teidän antamaanne tietoa tullaan hyödyntämään, kun yhdessä kehitämme koulu yhteisöä, jossa lapsen ja nuoren hyvinvointi taattaisiin parhaalla mahdollisella tavalla yhteistyössä teidän vanhempien kanssa.

Yhteistyöterveisin

Sirpa Limma

Satu Herukka

sairaanhoidtaja, master-opiskelija

Toimintaterapeutti, master-opiskelija

sirpa.limma@ouka.fi

satu.herukka@ouka.fi

Oulun ammattikorkeakoulu Suostumus ja tiedonkeruu lomake
Sosiaali- ja terveysalan johtamisen ja
kehittämisen koulutusohjelma 1.4.2014

Hyvät vanhemmat!

Olemme Oulun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan master-tutkinnon opiskelijoita. Työskentelemme Oulun kaupungin hyvinvointipalveluissa. Teemme kehittämissyhteistyötä kouluhyvinvointi -hankkeeseen liittyen useammalla koululla Kempeleessä ja Oulussa. Kouluhyvinvointi -hankkeen tavoitteena on löytää koulu yhteisössä keinoja tukea lapsen ja nuoren yksilökohtaisia vahvuuksia. Edelleen hankkeessa pyritään kehittämään kodin ja koulun välistä yhteistyötä, jotta lapsen ja nuoren hyvinvointi toteutuisi koulu yhteisössä parhaalla mahdollisella tavalla.

Tarvitsemme teitä, hyvät vanhemmat, kehittämään meidän kanssamme yhdessä koulu yhteisöä turvallisemmaksi ja myönteisemmäksi kasvu- ja oppimisympäristöksi lapsille ja nuorille. Kehittämissyhteistyö toteutuu vuosien 2014 -2015 aikana. Kehittämistyön tuloksia voidaan käydä läpi teidän kanssa yhdessä ja tuloksia tullaan esittämään myöhemmin yhteisessä seminaarissa.

Toivomme saavamme teiltä kirjalliset vastaukset seuraaviin kysymyksiin sähköpostitse, vastaaminen on vapaaehtoista ja tapahtuu anonymisti. Noudatamme kehittämissyötä tehdessä tutkimus- ja kehittämissyön eettisiä ohjeita. Tällöin kaikki tieto, mitä te annatte ja kirjoitatte, on luottamuksellista. Kirjoittamanne ja esimerkkeinä antamanne yhteistyötilanteet kuvataan ja kootaan niin, ettei yksittäisiä henkilöitä ja perheitä voida tunnistaa. Teidän antamaanne tietoa tullaan hyödyntämään, kun yhdessä kehitämme koulu yhteisöä, jossa lapsen ja nuoren hyvinvointi taattaisiin parhaalla mahdollisella tavalla yhteistyössä teidän vanhempien kanssa.

Yhteistyöterveisin

Sirpa Limma Satu Herukka
sairaanhoitaja, master-opiskelija Toimintaterapeutti, master-opiskelija
sirpa.limma@ouka.fi satu.herukka@ouka.fi

Kehittämistyössämme haluaisimme saada teiltä tietoa seuraavista aiheista:

3. Esimerkkejä koulun ja mahdollisesti muiden verkostojen kanssa tapahtuneesta yhteistyöstä ja tapaamisen aiheista
 - c. Kuvatkaa ja kertokaa lapsen ja nuoren koulun käyntiin liittyvät positiiviset yhteistyötilanteet
 - d. Kuvatkaa lapsen ja nuoren koulun käyntiin liittyvät vaikeudet ja niiden ratkaisu
 - e. Jos olette tehneet yhteistyötä koulun lisäksi muiden verkostojen kanssa (esimerkiksi lastensuojelu, lasten- ja nuorisopsykiatria, perheneuvola), kuvatkaa yhteistyötä näiden toimijoiden kanssa
4. Miten koette tulleenne kohdatuiksi kuvaamissanne tapaamisissa?
4. Kuvatkaa tulevaisuuden koulu, joka mielestänne tukee lapsen ja nuoren hyvinvointia sekä yhteistyötä kodin ja koulun välillä.

Kiitos, kun olette mukana tässä koulun hyvinvointi hankkeessa ja kiitos antamistanne vastauksista.